

ROMANOS

Ra søcuaq bi 'yorba ra Pablo u yu 'yεc'yεi bu ja ra ngurpa duahnini Roma

Ran zengua

¹ Nugä drá Pablogä, drá 'yεhεgä' ra Jesucristo. Nε bi xic Ojä ma 'bäigä'be ra Cristo, nε bi huangui gam mangä rán ho ma'da'yo Ojä.

² Nε guet'a ram hma mi man Ojä bu ja rá hogá t'ohni bi 'yo'tu yu pøngahyu maya'bu.

³ Nε n'dat'a ram hma im ma nangue ra Jesucristo rá Ts'ant'u Ojä a, nε nangue'a bim 'bucua ja ra ximhäi, rám bom'bueto ra David a.

⁴ Pe nu'bu mi dämbuni bu 'bu u xun du, ja bi 'yu Ojä xun ho gue rá Ts'ant'u Ojä a buya nte humbi nangue rá Hoganduhi in 'youi. Gue'a ma Hmuua a.

⁵ Nε rá mate zεhε bi xiqui ma 'bäigä'be ra Cristo, ga japi da'yεc' yεi yu ja'i gätho yu hnini, nε gue'a dí hnumanho ra Cristo a buya.

⁶ Janangue'a in ndec Ojä ga mba ga fäx'a ni t'εc'yεihu, nguetho bi zon'nahu Ojä bi ja'ahu yu mbueti ahu ra Jesucristo.

⁷ Guehna dí ot'ahu na ya gätho ahu guí 'buhmbu bu ja ra duahnini Roma, ngue bi huεc'ahu Ojä nε bi zon'nahu, nε bi 'uec'a ni mbuihu in nde ahu hunt'a guim bumhbu a. Dí äp Ojä ma Tahu nε ra Jesucristo ma Hmuuda hyut'a ni mbuihu nangue rá mate zεhε.

Emme in nde da zøm bu Roma a ra Pablo

8 M'bët'o thoho dí xi ahü  mm  dadí johyag , nguetho dí  'a man yü ja'i h nb  go hap  d  'yo ngue gu   c'y ih  x n ho. Janangue'a d  xi Oj  jamadi nangue g tho ahü. N  di thocpa ra jamadi ma Oj h  ra Jesucristo.

9 N  i p  Oj  hin d   ts'a n  y 'be nangue ahü. N  d  h h ma mb i d   rpa r  'befi 'b  d m man a ran ho ma'da'yo nangue r  Ts'unt'u.

10 N  d   p  rá mate Oj  ngue hin da ya'a ga mba   b  gu  'b hmb . N  hin d  p di 'be'a da z  d  s m b , p  go p  Oj , n  x mhma thoho da nde Oj  ga mba b .

11 Nguetho  mm  d n nde gan nu ahü, ga f x ahü din ja ahü man'da x n ngu r  ts' di Oj , n  man'da gam 'b hmb  x n ho b ya.

12 N c  da z  gui f xcah , janangue'a da z  'da xt m f xtah  nangue ma t' c'y ih  d  comhb .

13 Ma zi cu ahü d n nde gui p hmb  ngue x n ngu yü nid  m   na xc  mba b , p  hinga na s . P  guehma d n nde ga mba   b  n  da hnurca ma 'befi b  gu  'b hmb , tengu b  mi'da yü hnini xt  mba.

14 Nguetho i 'yo ma g  enda ga x nba yü ja'i, n   b p  ja yü hnini n    y m 'b nd po ja'i, n    p h ra s cu  n    hingui p di, g tho ga x nbi.

15 Janangue'a n  ahü  mm  jag ra p h  ga x n'nah  r n ho ma'da'yo ra Cristo, g tho ahü gu  'b hmb  b  ja ra d ahnini Roma.

Nu ran ho ma'da'yo n y n   to'o g tho da hy n a

16 N  hin d  pes' ma s  gam mang  ran ho ma'da'yo, nguetho gue'a ram hma r  ts' di Oj  a d  yan   to'o g tho da hy n a. N  mb di bi sije dy  israelg he, n  x  bi si   mi'da b ya.

17 Nguetho nu ran ho ma'da'yo i xijh 'bε'a ní hogahh, gue ga hænthohh rá mate, nε hin'yh 'bε'a man'da dí zinjh Ojq a. Tengu mán t'o't'i: "To'o bi 'yεc'yεi rá mate Ojq, bi hocpa yh ts'oqui, bin t'un ra 'da'yote bhya."

*Gätho yh ja*q*'i in dupate yh ts'oqui*

18 Nguetho nu'bh hin da yan Ojq yh ja*i* i jatho di hnbi, nangue'a 'dan'yo thoho i thhnde, nε i øt'e 'bε'a gä má ts'oqui. Nε nu'a majuqni nde di bhenba Ojq h, pε di hecpada h, nguetho man'da in numanhose yh ts'oqui.

19 Pe i phhma 'bε'a sä da fhdi nangue Ojq, nguetho guesh Ojq di bhenbi.

20 Nε madague'bh hin di nεqui Ojq, pε da zä da bh yh ja*i* gue maguesh Ojq nε i ja rá ts'edi mazai a, nguetho in nu 'bε'a gätho bi 'yøt'ua ja ra häi. Nε gue'bh go rá mbhdi ra ximhäi mi sä xtá fhdi xhan ho. Nε mi sä xtám bh yh ja*i* xtá numansu Ojq. Janangue'a njon da zä da xi Ojq nte in dupate.

21 Nε mi sähma xtám bh Ojq, pε him mi nde xtá numansu a nε him bi xifi jamadi 'bε'a gätho bin t'un'dh. Pe bi dh'mi bi bhen a n'da ran 'yomfhni nte ní mba tho. Janangue'a bi 'bheh ra hogan'yomfhni. Nε njam'bh bi zä da bheni 'bε'a xhan ho da 'yør phya.

22 Sä çna phse h, nε gueph í 'bεph ra hogan 'yomfhni bhya.

23 Nu Ojq tåte xhan ho a, gue i 'bhi mazai. Pe nu'h bi 'yøzehh yh ja*i* bi bhoni tengu yh phte yh ja*i* dim 'bhedi, nε yh doja nε yh zate nε yh pozh, man'da bi 'yεmbi ojq h.

24 Janangue'a bi hyε Ojä ս. Ne man'da bi 'yøzehε 'bε'a gätho bi numanhose buya gue ran 'yomt'ξni. Ne bi ts'onse yá ja'i n'da ngu n'da ս.

25 Bi hyε a majuqni Ojä ne go bi 'yεc'yεi ս him majuqni Ojä. Bi dānde gätho bi 'yøt' Ojä ua ja ra ximħäi xinda gue'a Ojä gue bi 'yøt' ս. Pe hønt'a Ojä mixte xan ho a gätho yü pa mazai. Janangue'a hønt'a ga ɛspahü a.

26 Ne gue'a í hyε Ojä ս. Ne nubuya bi zä bi 'yøt' ran ts'o, gue'bü go mí 'yøt' man'da xan ts'o, ne yü xisu bi pä a bi zänba Ojä xtá 'yøt'e, gue bi 'yäsäba yü mixisuhü tengu'bü ran 'yohü zεhe.

27 Ne yän 'yohü bi hyεh yän t'ξdi mi sän Ojä xtín that'ü yü xisu ngue xtí manda, nguetho ɛmmε in nde di 'yäsäba yü min'yohuhü, nu'a him mi sä xtá 'yøt'e. Pe bi hyonse ran սnbi gue yü ja'i zεhe ս 'bü mí 'uegue.

28 Ne nu'bü him mi numanho a ran 'yomfξni majuqni nangue Ojä, ngutho bi hyε Ojä ս, ne man'da bi bξn ս yü ts'on 'yomfξni ne bi 'yøt' yän ts'o him mi sä xtá 'yøt'e.

29 Ne ɛmmε di yus' yü mbüi gätho yü ts'oqui, ran 'yomt'ξni, ra ts'om'bäi, ran ts'iyate, ra nexmate, ran ts'eya, ran thote, ran svi, ran thäte, ran սcpate, ran c'ate.

30 Ne yü zänfehni ս, ne i san Ojä, ne hingui su n'da ra ja'i, ne din 'yεx' ս, ne ma maguesε ս, thocpa thoho i honse mi'da yü ts'oqui hingui padi da 'yøt'e, ne i festa'a 'bε'a man yü ta ne yü mbe.

31 Ne hingui nde din 'yomfξni ս, ne hin di ja'ts'a man ս, ne hin'yü yän huçcate, ne hin'yü yü yembüi.

32 I pähma di սnba Ojä ս gätho yü pa mazai, gue'a

yán sähʉ a nguetho i øt' ya i hmangua. Pe man'da guexta'a i øt'e ne man'da di johya 'bʉ xʉn ngu ʉ 'da'angu øthʉ ʉ.

2

Di ᘙnba Ojɑ ʉ to'o di ho yʉ ts'oqui

¹ Janangue'a hingui sä ga ԑmhbʉ him man sähʉ a ran ʉnbi hønt'a go to'o gahʉ. Nguetho nu'bʉ dí numan'ʉhʉ ʉ 'da nangue yá ts'oqui, ne dí ԑmhbʉ go yán sähʉ da nu ran ʉnbi ʉ, pe gue'a nán juanba zehʉhʉ a 'bʉ gue n'dat'a dí øthʉ.

² Pe dí pahmbʉ gue yán sähʉ 'bʉ di ᘙnba Ojɑ ʉ øt' yʉ ts'oqui.

³ Pe sä dí ԑmhbʉ ngue go ga ponjʉ rán juanbi Ojɑ, ngue go dí ԑmfʉ hingui ho øt'ʉ 'da, ne ya 'da'angu dí øthʉ ʉ.

⁴ Ha hin dí pahmbʉ hanja him 'bexque di ᘙngahʉ Ojɑ nangue ma ts'oquihʉ. Pe gue'a ní jajʉ ga pah ma mbʉihʉ xʉn ho a. Pe nujʉ dí festahʉ rá yembʉi i ørcahʉ.

⁵ Pe nu'bʉ xum me ní mbʉi n'da, ne xíngui ts'ʉ coh rá mbʉi nangue yá ts'oqui, pe ԑmmʉe di pet yʉn ʉnbi da t'ørpa 'bʉ bi zøn ra pa, ngue rá muui a bi 'yøt'e, ne da zemphʉ Ojɑ a.

⁶ Ne n'da ngu n'da din t'un'na rán theui 'be'a bi 'yøt'e.

⁷ Nu Ojɑ di unt'a ra temazai 'bʉ 'bo'o zai øt'a ran ho, nguetho honi dim 'bʉhmi Ojɑ, ne i honi da 'yøt'a i numanho Ojɑ, ne i honi da t'ørpa ran ho njam'bʉ din thegue.

⁸ Pe nu'bʉ dadín sahmbʉ Ojɑ, ne hin dí numan-hohʉ a ra 'yu majuqni pe hønt' yʉ ts'oqui go dí

numanhoh^u, p^e gue'a dí 'daj^u ra cu^e Oj^a a 'b^u, ngue
ɛmm^e nts'utho.

⁹ Nts'edi y^un unbi ne 'be'a gätho má dumb^ui da
nu^u n'da ngu n'da to'o gätho nzai^t y^u ts'oqui, neje
dy^u israelhe, ne ah^u hin gy^u israelh^u.

¹⁰⁻¹¹ Pe hønt'a go to'o da hyoni da 'yøt' ran ho,
di japi 'darp^u dim 'b^uhmi Oj^a ne da numanho Oj^a
a, ne da hyurpa rá mb^ui thocpa thoho, neçähe dy^u
israelgähe, ne ah^u hing y^u israelh^u. Nguetho gätho
'da'anguj^u b^u na nuju^u Oj^a.

¹² Ne nu^u hing y^u israel him bi sih yán t'ëdi Oj^a.
Ne madague'b^u him bi sifi, p^e guehma da nu y^un
unbi to'o di thocta y^u ts'oqui. Ne ngutho u y^u israel
ngue bi sih yán t'ëdi Oj^a, ne gue'^u yán t'ëdi Oj^a dí
juqba u to'o di thocta y^u ts'oqui.

¹³ Nguetho nu'b^u da bætho yán t'ëdi Oj^a n'da,
hin da numanho Oj^a a 'b^u, hinda hønt'b^u da 'yøt'a
hmam b^u.

¹⁴ Nu'^u hing y^u israel, him bin t'un yán t'ëdi Oj^a
ngue ran hocja*'i* xtá 'yøt'e. Pe guehma i p^{aq}s^e mbo
y^u mb^ui nda'a x^un ho, nguetho ja'b^u i øt'a rán theui
u yán t'ëdi Oj^a ngue ran hocja*'i*.

¹⁵ Ne madague'b^u him bi sih yán t'ëdi Oj^a u 'da,
p^e tengu 'b^u mán t'o't'i b^u ja y^u mb^ui u yán t'ëdi Oj^a,
ne gues^e y^u mb^ui i xifi ngue hingui ho a bi 'yøt'e, o
ja'b^u x^un ho.

¹⁶ Ne gue'a dí juqba Oj^a u gätho y^u ja*'i*, nangue ra
Jesucristo 'b^u bi zøn ra pa. Ne di juqba u nangue u
i q^{aq}s^e mbo y^u mb^ui u. Ne gue'a i mam b^u ja ran ho
ma'da'yo ngue dím mangä.

Sä ín 'yëx'^u 'day^u israel u yán t'ëdi Oj^a

17 Pe nu ahu ma mi'israel ahu, guidín 'yɛxhu nguetho gyu mɛngu israelhu, ne, "hønsegahu i numanhoju Ojaq, nguetho bi 'daju u yán t'ɛdi," sä guí emhbu.

18 Ne gá pahmbu rá pähä Ojaq, nguetho gán xähmbu yán t'ɛdi, ne gá pahmbu nda'a xæn ho da zä da 'yøt'a n'da.

19 Ne guím bɛnsɛhu guí uthu ra 'yu u yu xädä, guím bɛmhbu yú nyot'i ahu u i 'yo bu ja ra 'bɛxui.

20 Ne sä guí emhbu ja nin t'ɛdi gui xänbahu yu yämbui, nguetho guí pahmbu u yán t'ɛdi Ojaq ngue majuqni, ngue di un ran 'yomfɛni n'da.

21 Pe nu'bu gue'a guí Øthu ma mi'israel ahu guí xänbahu mi'da, hanja hin gán xäsɛhu thaq. Guí xihmbu mi'da ngue hin dim pɛ, pe hanja go guím pɛsɛhu thaq.

22 Guí xihmbu mi'da ngue hin din 'yomt'ɛni, pe hanja go guí 'yomt'ɛni zehehu. Guí xihmbu mi'da hin da 'yɛspa u yu hyäte ojaq, pe ha hin guím bɛmhbu ngue go guí cuzehhu bu i thande yu ojaqse u, ne guí pɛfu 'bɛ'a guí numanhohu bu.

23 Gná yäthu a ngue'a guí emhbu guí pahmbu yán t'ɛdi Ojaq. Pe man'da gadí jafu hin da numansu Ojaq u mi'da, nguetho guí festahu u yán t'ɛdi bi ma.

24 Janangue'a bin ja tengu mán t'o't'i, ngue di cäman'u Ojaq u hing yu israel 'bu i nu a ran ts'o guí Øthu, gyu israelhu.

25 Pe nu'bu xcá Øthu yán t'ɛdi Ojaq bi man ra Moisés, xæn ho ngue am hmɛpya ma ja'iihu, ngue dyu israelhu. Pe nu'bu hin dí tenhdu u, säti thoho am hmɛpyagahu 'bu, ne nte ja bu a uh ma hmɛpyahu.

26 Nε nu'✉ hing y✉ israel ngue him bi mba ma hmεpyabi y✉ ja'i, nu'✉ i øt' yán thεh✉ u yán t'ødi Ojá, nu'✉ i numanho Ojá ✉, tengu'✉ xtá hmεpya b✉ na nu Ojá ✉.

27 Nε nu'✉ hing y✉ israel ngue nte ma hmεpya i ja, pε nu'✉ i øt' yán t'ødi Ojá, gue'✉ dí jaj✉ din c'q ma ts'oquih✉ ✉, dy✉ israelh✉. Nguetho sá dá mεpya ma ja'i h✉, tengu man'a ran t'ødi, nε hin dá øth✉ a rán sáui ma hmεpyah✉.

28 Nε madague'✉ n'dat'a mam bombøtah✉ ra Abraham, pε hinga gue'a ní 'yøt'e rá t'uhni Ojá n'da a. Nε xín nangue'a am hmεpya maxøts'e rá ja'i n'da.

29 Pε hinda hønt'✉ hmεpya ma mbuih✉ nangue rá Hogandøhi Ojá, nu'a njuøntho ra hmεpya i nu Ojá a. Nε nu'✉ njab✉ ma mbuih✉, hin gam bømhøb✉ ngue da numanhoj✉ ma mijø'i h✉, pε hønt'a Ojá gam bømhøb✉ da numanhoj✉.

3

1 Nu'✉ 'bo'o da 'yøngui: "Pε hanja bi huand Ojá ✉ y✉ israel thø, nε 'be'a nam bøn'a ra hmεpya bi si ✉," gue'✉ 'bo'o da 'yøngui.

2 Pε xøn ngu 'be'a í huand Ojá ✉. M'bøt'o thoho gam bømhøb✉ bin t'un rám hman Ojá maya'✉ ✉ ndu mam bombøtah✉. Nε gue'a ga xi ✉ to'o da 'yøngui.

3 Pε xøn ngu ✉ him bi nde. Pε ha gam bømhøb✉ bi zøp✉ a mí ñna xtá 'yørpa Ojá y✉ ja'i 'b✉.

4 Hin'na maha, pε guehma guesø Ojá di ja'ts'a rám hma, madague'✉ gätho xtín høtho y✉ ja'i nangue rá 'befi. Nε tengu bi man rá t'ohni Ojá, gätho di ja'ts'a bi ma, nε hin hap✉ ga tømhøb✉ ngue him bi 'yøt' Ojá a mí ma, 'b✉ ga änhðu.

5 Pe sä ᑕ 'da hingui ᘃh rám hman Ojä: "Hingui ho 'bꝫ di ᘃngahꝫ Ojä nangue ma ts'oquihꝫ, nguetho man'da di neçmanho rán ho Ojä 'bꝫ gätho xan ts'otho ga øthꝫ," ᑕn'ꝫ yꝫ ja'i.

6 Pe hingui sähma ngubꝫ ga mamhbꝫ, ne xan ho 'bꝫ di ᘃngahꝫ Ojä nangue ma ts'oquihꝫ, nguetho jatho da 'yøt' ran ts'ut'abi nangue gätho ra ximhäi.

7 Ne sä ᑕ 'da: "Man'da dí ᘃspahꝫ Ojä nangue ma fehnihꝫ dí mamhbꝫ. Pe hanja di ᘃngahꝫ 'bꝫ, tengu'bꝫ dyꝫ 'yøt'a ts'oquihꝫ, ne man'da dí uhmbꝫ ngue njäm'bꝫ dim fehni Ojä," sä ᑕn'ꝫ 'da.

8 "Ne mbähä ga øthꝫ ran ts'o, n'dahma di nequi a ran ho," i ᑕnjꝫ dí ᘃmhbw'ꝫ 'da 'bꝫ dí ᑕna hin ní yanju' Ojä ꝫ yän t'ëdi, gue'ꝫ to i sanju'. Pegue da ts'ëmba ꝫ nangue yäm hman ꝫ.

Gätho dín dupatehꝫ yꝫ ts'oqui

9 Pe ha gam bëmhbw'ꝫ man'da xan hoju dyꝫ israelhꝫ. Pe hin'na, tengu thoho dá xi ahꝫ 'bꝫ rá mbüdi, nguetho 'da'angu dyꝫ 'yøt'a ts'oquihꝫ, ne'ꝫ yꝫ israel ne'ꝫ hin yꝫ israel.

10 Ne mán t'o't'i:

Njo'o n'da xan ho, xinga n'da.

11 Njo'o n'da i ja rán 'yomfëni,

ne njo'o i hon Ojä ngue nde da dënni.

12 Gätho gahꝫ dá 'uethohꝫ, ne 'da án ts'ontho 'bë'a
dá øthꝫ.

Xinga n'dajꝫ dí øthꝫ ran hocja'i.

13 ᘃmmë xan ts'o ma ndehꝫ, tengu'bꝫ n'da ra
hyahäi bꝫ ja ran 'yägui ngue hingan jo'mi,
xan xä, in jabꝫ ma ndehꝫ.

Nguetho ᘃmmë dí mamhbꝫ yꝫ fehni,
ne ran däte i pøm ma ndehꝫ, tengu'bꝫ dyꝫ pozahꝫ.

- 14** Nu ma ndeh^u ᵑmm̄e yup^u ran ts'ante ngue xan ju.
- 15** Nu ma guah^u, ᵑmm̄e i ᵑhya na 'dihi ngue dan hoteh^u.
- 16** Pe í hu᷇hi thoho u 'bp hap^u dí 'yoh^u, ngue xan ts'o 'be'a dí Ørpah^u u.
- 17** Ne hin dadí hocpah^u yá mbui ma mija'ih^u, xínga gue'a ma mbui zeheh^u.
- 18** Ne xíngui ts'u dím bemhbu ngue ga numansuh^u Ojaq.

Ne gue'a bi man rá t'ohni Ojaq 'bu maya'bu a.

- 19** Ne nu'a mí hmam bu ja ram hma maya'bu ngue bi xije Ojaq dyu israelgähe, ga pahmbu gätho i ja ma ts'oquih^u bu na nuj^u Ojaq. Janangue'a gätho ra ximhäi din hetho 'bu bi 'yørpa ran juanbi Ojaq.
- 20** Ne nu'u yán t'ɛdi Ojaq, xínga n'da ra ja'i dí 'yɛmbi xan ho u ngue bi xiju ran hocja'i xcá Øthu. Pe nu'u yán t'ɛdi, ja ga timhbu bu 'be'a dá Øthu.

Da yaqnj Ojaq 'bu ga haqmhbu rán hoqui

- 21** Janangue'a nuya bi t'urcah^u man'da ran hoqui ngue dí 'yɛnju xan hoju Ojaq, ne hin nangue u yán t'ɛdi ngue bi xiju xcá Øthu ran ho, madague'bu midí nequi ts'u bu ja ram hma maya'bu a ran hoqui dí xi ahu ya.

22 Gue ga hænthoh^u a rán hoqui Ojaq nangue ra Jesucristo di hogu ma ts'oquih^u hønt'a go to'o gahu.

- 23** Nguetho njo'o gahu dá jas'h gätho ran ho nguepu xtá numanhoju Ojaq, pe gätho dá Øthu yu ts'oqui bu án nuju.

24 Janangue'a bi zänni di hogazehh^u Ojaq ngue rán t'unni thoho, nguetho bi gurca ma ts'oquih^u ra Cristo Jesús.

25 Nguetho bi zän Ojä a ra Cristo ngue bim 'bøts'e zehë, bi gurca ma ts'oquihü nangue rá ji. Ne gue'a ní yan ü to'o da hyan'a bi 'yørpe.

Ne ngutho nangue ü mí 'buh maya'buh, nu'buh mi du ra Cristo, ja bi nequi a í punba yú ts'oqui ü to'o mí nde rá punbi Ojä. Ne ja bi 'yu Ojä buya 'be'a í thøtho ü.

26 Ne ja bi 'yu Ojä a rán jut'i ma ts'oquihü, janangue'a da zä di hogahü ya, ne da zimanhojü ngue guejhü dá ęc'yεihü rá mate ra Jesús.

27 Pe xiya, hapü bi go'a man 'yεts'ihü. Bi mba ma 'berquigahü. Pe hague nja. Nguetho hin dá jas'hü yán t'ędi Ojä, pe bin 'dactahü rá mate 'bu má ęc'yεihü a.

28 Ne dí pahmbü ngue bi hogahü Ojä 'bu má hænthohü rám hma nangue rán hoqui. Ne hin da 'yængahü 'bu xcá jas'hü, o hin'na.

29 Pe sää dí ęmhbu dyü israelhü høngdahü i numanhojü Ojä. Pe i jatho ga pahmbü ngue ne'ü hin yü israel in nde da numanho Ojä.

30 Nguetho n'datho a Ojä, ne gätho to'o da hyan rá mate gätho 'da ni hocpada Ojä ü ne da zimanho, ne ü yü israel, ne ü hing yü israel.

31 Pe ha dí ęn ahü nte di muui yán t'ędi Ojä ngue dí ęn ahü ga hænthohü rá mate. Pe hin'na, pe man'da dí jas'hü yán t'ędi Ojä ya, nangue ra Cristo rá mate Ojä i fäxcahü.

4

Ran t'uti nangue ra Abraham

¹ Xi a mam bombøtah^u ra Abraham ngue dy^u israelhu, 'be'a í hocpa yá ts'oqui Ojá a thá, ne 'be'a í 'yεmbi xæn ho a.

² Pe hinga gue'^u 'be'a gätho bi 'yøt'e í t'εmbi xæn ho a, nguetho nu'b^u da gue ^u, ya mí ja 'be'a xtín 'yεzeh^e 'bu. Pe hin te ín 'yεx'a ra Abraham bu án nu Ojá a.

³ Pe tengu man rá t'ohni Ojá, nu ra Abraham bi 'yεc'yεi tho a ram hma 'bu mí xifi 'be'a da 'yørpa Ojá. Ne gue'a í 'yεmbi xæn ho a b^uya.

⁴ Nu'b^u xtá xij^u Ojá ngue gue'a rá 'befi ga øthu dí 'yεnj^u xæn hoju a, pe hing ra mate thoho a dí 'yεnj^u xæn hoju 'bu, pe tengu'b^u man zäbitohoh^u a 'bu.

⁵ Pe nu Ojá hingui xij^u n'da ra 'befi dí 'yεnj^u xæn hoju, nguetho hinguin zaqui ma mbuihu nangue ma ts'oquihu. Janangue'a i xij^u ga hænthohu a rá mate di hogu ma ts'oquihu, ne gue'a dí 'yεnj^u xæn hoju a b^uya.

⁶ Ne'a ra David ngub^u bi 'yorp^u ja rá t'ohni Ojá maya'b^u ngue:

Emme di johya n'da ra ja'i ngue da 'yεmp Ojá xæn ho, ne hin da 'yørpa ra güenda 'bu xæn ho xtá 'yøt'e o hin'na.

⁷ Nguetho bi mba ma punbi yá ts'oqui, ne him man din c'q, bi 'yεna.

⁸ Ne εna:

Di johya ^u to'o bi mba ma hoqui yá ts'oqui ne nte da thijnba 'bu bi mba ma juqnbⁱ,
bi 'yεn'a ra David.

⁹ Pe ha guím bεmhbu ngue hønt'^u am hmεpya yá ja'i da nu na ran johya i hmangua. Ha hin guím bεmhbu ngue ne ^u hin gam hmεpya, da zin Ojá,

ngue'bu 'da'angu im bεmhbu a ra Abraham 'bu mi hyqntho a ra mate bi man Ojq, ne gue'a í t'ɛmbi xun ho a buya.

10 Pe ga än'nahu, ha m'bεjua bi t'ɛmbi xun ho a ra Abraham, 'bu mi hmεpya rá ja*'i*. Uague m'bεt'o thoho bi t'ɛmbi xun ho. Pe hinga m'bεjua maha, pe 'bexque bi t'ɛmbi xun ho 'bu hin ní hyεc rá ja*'i*.

11 Ne m'bεjua bi sifi da hyεc rá ja*'i*, ngue ra hmεpya ya xí 'yɛmp Ojq xun ho a. Pe bi 'yɛmbi xun ho 'bu mi hyqntho a ram hma 'bu hin ní hyεc rá ja*'i*. Janangue'a i ɛmbi rá ta ra Abraham u to'o gätho i ɛc'y*ei* tho a bi man Ojq. Ne'u hing yu israel, ngue him bi mba nthεqui yu ja*'i*, ne'u da t'ɛmbi xun ho u.

12 Neju dyu israelhu gue dá hεc ma ja*'ihu*, da'igu bu na 'yɛnju xun hoju Ojq a ra Abraham, 'bu 'da'angu dím bεmhbu ra Abraham 'bu hin ní hyεc rá ja*'i*.

Ga hqmhbu rám hma Ojq nangue ran jäpi i xiju

13 Ne nu Ojq bi mam majuqni a da 'yørpa ra Abraham, ngue bi 'yɛmbi: "Ga 'da'a ran jäpi ne'u nim bom'bεto gätho ná ndoho ra ximhäi, ne ga 'da ahu ra 'da'yo hä*'i*," bi 'yɛmp Ojq a ra Abraham. Pe hin nangue n'da ra 'bεfu nín t'un na ran jäpi na, pe nangue bi t'ɛmbi xun ho 'bu mí hyqntho na ram hma bi sifi.

14 Pe nu'bu dím bεmhbu gue gue'u yun t'ɛdi dí ja*p* Ojq n'da, pe dím bεmhbu nte ní mba tho a man'da ran hogui 'bu, ngue ga hqnthohu a rám hma, ne hin da zä di ja*cpahu* Ojq 'bu.

15 Nguetho nu'bu dí ɛna gue gue'u yun t'ɛdi Ojq ga homhbu, o gue'u dí paqsehu xcá øthu, pe dí festahu u, ne hønt'a ran unbi ga nuhu 'bu. Pe nu'bu hin xtín ja

yán t'ɛdi, o gue'bə hin xcá pəsəhə mbo ma mbəihə,
hin xtí nəqui yə ts'oqui 'bə.

16 Pə hingui ma nangue yán t'ɛdi dí jəcpahə o
gue'ə dí pəsəhə, nguetho hin xcá nuhə ran ho 'bə.
Pə i ma ga hənthohə rám hma nangue rá mate,
nə nubəya da zä majuəni gätho gahə ga nuhə ran
ho bi sih ra Abraham da nu yám bom'bəto. Nə
madague'bə njuəntho dyəm bom'bətojə ra Abra-
ham o hin'na, pə 'da'angu dím bəmhəra Abra-
ham. Janangue'a ma tahə ra Abraham bə nam bən
Ojə.

17 Nə gue'a nam bən'a mí xi Ojə ra Abraham
'bə mí 'yəmbi: "Nu'i grá Abraham, ga øt'e'e ngue
grá ta xən ngu nim bom'bəto gätho nan ndoho ra
ximhäi." Nə nu'a ra Abraham bi hyən'a ram hma
bi sifi, nguetho bi bədi jase rá ts'edi Ojə, gue da zä
di un ra ts'edi a xən dəc'yəi nə a xən du. Nə tengu'bə
ya bin ja 'bə mí ma Ojə, nguetho majuəni da 'yøt'e.
Nə gue'a bi bən'a ra Abraham.

18 Nə nu ra Abraham him mi sä xtín ta nangue
yám bom'bəto dim 'bəi. Pə bi hyən a ram hma 'bə
mi sifi: "Xən ngu nim bom'bəto dim 'bəi gätho nan
ndoho ra ximhäi." Nə bi dø'mi din ja, janangue'a
bin ja bəya.

19 Nə madague'bə xí thoh yə pa i 'bəi ngue xtím
'bəh yá t'əhni, nguetho ya xí ndø, xí mbe'ts'a n'da
ciento njəya, nə 'da'angu xín dəc'yəiui a rá xisu ra
Sara, him mí sä xtím 'bəh yá t'əhni, pə him bi 'bəh rá
ts'edi rá t'ɛc'yəi, bi bədi majuəni dim 'bəh rá t'əhni.

20 Nə xingui ts'ə bi bəni ngue hin da 'yøt' Ojə a
bi ma, nguetho bi bədi hingui həmp'a da 'yøt' Ojə.
Janangue'a bi hyən rá ts'edi Ojə a bəya, nə gue'a í

'yεspa Ojä a.

²¹ Nε n'dat'a mim bεni ngue jasε rá ts'edi Ojä di ja'ts'a bi ma.

²² Nε nu'a bi hyanthono a ram hma 'bε mí sifi 'bε'a da 'yørpa Ojä, nε gue'a í hocpa Ojä a, nε bi 'yεmbi xεn ho, i εm bε ja rám hman Ojä.

²³ Pe hinga hønt'a ra Abraham bi t'εmbi xεn ho 'bε mi hyanthono a ram hma bi man Ojä.

²⁴ Pe nεju, bi hogahε Ojä nε bi 'yεnju xεn hoju 'bε má hænthohu a ram hma bi xijε Ojä, ngue bi xox'a ma Hmuhu ra Jesús 'bε mi du.

²⁵ Nu'a bi un rá te bi gurca ma ts'oquihε, nε bi t'ägui. Nε bi xox Ojä a, janangue'a dí pæhmbu majuqni bi dæha bi xogahε.

5

Dí yamanhohu Ojä nguetho bi pungahu rá Ts'unt'

¹ Bi hogahε Ojä 'bε má hæmhbu rán hoqui bi ma. Midín sæhmbu Ojä, pe nuya dí yamanhohu, ngue bi hogahε ma Hmuhu ra Jesucristo.

² Nε bi zixcahu ra Jesucristo bε i ja rá mate Ojä, nguetho dá hæmhbu rán hoqui, nε dí 'bεhmbu bε. Nε dadín johyahε gue dí tømhbu a ran ho tæte thoho da 'yørcahu.

³ Nε hinga hønt'a ran ho dí tømhbu nán johyahε ya, pe nε a yεn unbi dín nuhε ya, guexta'a dadín johyahε. Nguetho nu'u yεn unbi ní jajε ga hæthu xεn ho u.

⁴ Nε nu'bε dí hæthu xεn ho, gue'a dín te ma mbuihu a. Nε nu'bε bin te ma mbuihu, gue'a ná tømhbu a ran ho di 'dajε Ojä bεya.

5 Nε dí pähmbu hin da hyäju Ojä nangue ran ho dí tømhbu, nguetho di huëgahu. Nε nu'a rá Hogandähi bi 'daju, di jaju dí sähu rán huëcate Ojä emme xan ngu.

6 Nε him mí sä xcán yanse ma tesehu, nguetho bi güendga ma mbuihu nangue ma ts'oquihu. Pε bi du ra Cristo 'bu mi zon ra pa bi man Ojä, ngue bi yanju dyu ts'om'bäihu.

7 Pε hinga ngubu rán huëcate n'da ra ja'i, hønt'bu ra hocja'i rá amigo, da nde di 'beh rá te ngue xtán yan a, pε nu'b u ra ts'om'bäi, hin da nde di 'beh rá te 'bu.

8 Pε nu Ojä i urcahu tate thoho xan ho rán huëcate, nguetho hin dyu hocja'ihu, pε bi du ra Cristo bi yanju 'bu man dyu ts'om'bäihu.

9 Nuya bi hoga ma ts'oquihu nangue rá ji ra Jesucristo, ne bi zimanhoju Ojä. Janangue'a dí pähmbu majuäni da yanju ra Jesucristo nangue rá cue Ojä 'bu rán zegui.

10 Nε nu'b midín suhmbu Ojä, pε bi hogahu rá Ts'ant'u zeh'e 'bu mi du. Ne i 'bu h ya, janangue'a bi zä di thoqui di 'daju ra hogambai ya, ne da xoxcahu 'bu rán zegui.

11 Pε ne a i ørcahu ya dadín johyahu nangue dadín amigohu Ojä ya. Nguetho bi 'uegahu 'be'a midín suhmbu Ojä a ma Hmuhu ra Jesucristo.

Ra Adán bim pommi ra Jesucristo

12 Pε n'datho maha ran 'yohu bi damp' ra ts'oqui ua ja ra ximhäi, gue nu ra Adán. Nε bi damp' ran date nangue rá ts'oqui a buya. Nε gue'a gätho ran date bi thoc'u ya ja'i a buya. Nguetho tengu'b u 'dat'a dá øthu ra ts'oqui ra Adán.

13-14 Nε ngutho bin ja ɻ bi xənd ra Adán, guehma bi du nangue yá ts'oqui, madague'bɻ him bi si'a n'da ran t'edi tengu bi sih ra Adán. Gue gätho yɻ ja'i mi 'bɻ 'bɻ him mi hman yán t'edi Ojá, gue hin nám 'bɻh ra Moisés, pε bi du, nguetho yá hmu a ra Adán. Pε bi zəh man'da ra hmu ngue rám poniui ra Adán, nu'a ra Jesucristo a, gue mí hma ba ɻhe.

15 Pε n'dan'yo thoho bi 'yøt' ra Adán ne ra Jesucristo. Nu'a ra Adán, bi un ran dæte gätho yɻ ja'i, nangue rá ts'oqui a. Pε nu ra Jesucristo ɻmmæ man'da xən ngu rá ts'edi, nguetho rá mate zəhe bi punga ma ts'oquihɻ hønt'a go to'o da hyən a. Nε gue'a rán t'unni Ojá bi 'dajɻ.

16 N'dat'a rá ts'oqui ra Adán, ín ɻnba yɻ ja'i. Pε nu ra Cristo bi gut'i xən ngu yɻ ts'oqui nangue rá mate zəhe, janangue'a da zä da xocpa yɻ ja'i.

17 Nε nangue ra ts'oqui bi 'yøt'a n'da ra ja'i ngue ra Adán, gue'a án ja rá ts'edi ran dæte a nangue gätho yɻ ja'i a bøya. Pε nu to'o gätho da hyən rá mate Ojá, da mba ma hoqui yá mbøi, 'darpɻ dim hmuhbɻ a ra Jesucristo, ne din ja bɻ dim 'bɻhmbɻ gätho yɻ pa mazai.

18 Nu'ɻ bi xənt'a ra Adán gätho bi ts'änba ran ɻnbi nangue rá ts'oqui ra Adán. Pε nu ran ho bi 'yøt'a ra Jesucristo, da zä da xocpa yɻ ja'i, ne di un ra temazai.

19 Nu'a ra Adán bi mbøsta'a rám hman Ojá, gue'a ín ts'om'bøi gätho ɻ bi xəndi. Pε nu ra Jesucristo 'bɻ mi 'yøt'a bi man Ojá, gue'a ín hocja'i ɻ to'o gätho bi xənt'a.

20 Nu Ojá bi un yán t'edi, da fədi ɻmmæ xən ngu yɻ ts'oqui i ja. Nguetho nu'bɻ dí pøhmbɻ ngue ɻmmæ xən ngu yɻ ts'oqui i jajɻ, ga pøhmbɻ bøya,

ɛmmɛ man'da xən ndoho rán huɛcate Ojä ngue di pungahh.

²¹ Tengu thoho a ra ts'oqui bim hmu, ne mí nde xtí 'dajh ran däte. Ne ngutho a rá mate Ojä, bim hmu ne gue'a bi pungahh, ne bi 'yɛnjh xən hoju, ne di 'dajh ra te mazai nangue ma Hmuh ra Jesucristo.

6

Bi 'berca man 'yomfɛnish a rán däte ra Cristo

¹ 'Bε'a maha gam bɛmhb buya, ha ga thoqui ga øthh yu ts'oqui 'bu, n'dahma man'da xtán ndoho rán huɛcate Ojä di pungahh.

² Pe hingui sähma ngubh gam bɛmhb, ngue xø ga thoqui ga øthh yu ts'oqui. Pegue dín jahh tengu n'da ra du hingui ø 'bu sifi da 'yøt' yu ts'oqui. Hague dán zä ga thoqui ga øthh yu ts'oqui 'bu.

³ Ha hin dím bɛmhb 'bε'a nám bøn'a ran xixyq dí øthh. Nám bøni bi 'berca ma ts'on 'yomfɛnih 'bu mí du ra Cristo.

⁴ Ne nu'a ran xixyq nam bøni bi t'ä a ma ts'on 'yomfɛnih 'bu mí t'ä a ra Cristo. Ne bi 'dajh ran 'yomfɛni ma'da'yo 'bu mi xoxa rá Ta nangue rá ts'edi mixte. Janangue'a bi zä 'darbh dí 'buhmbh bu ja ra 'da'yote ne dí øthh yan thehh a.

⁵ Nu'bu mí du ra Cristo, ne'a ma ts'on 'yomfɛnih bi du buya. Janangue'a nu'bu mi xox Ojä a ra Cristo, dám 'buhmbh ma'da'yo ne ma'da'yo dím bɛmhb ya.

⁶ Ne dí pahmbh tengu'bu mi mba ma cuati ma ts'on 'yomfɛnih bu ja ra pont'i 'bu mi du bu

ra Cristo. Janangue'a bi thäcpa rá ts'edi man 'yomfēniseh₄, ngue hin di mandagah₄ y₄ ts'oqui.

⁷ Nguetho tengu'b₄ n'da ra du, ya him ma 'yøt' ra ts'oqui, pε ya bi mba ma thøgue b₄ ja rá ts'edi ra ts'oqui.

⁸ Bi du ma ts'on 'yomfēnih₄ nangue bi du ra Cristo, janangue'a dí pähmb₄ 'darb₄ dí 'b₄hmb₄ ra Cristo ya.

⁹ Nε dí pähmb₄ ngue bi ndants' mahøn'a ra Cristo 'b₄ mi du, nε him man'dandj da du mahøn'a, him man ja rá ts'edi ran dæte mahøn'a nangue ra Cristo.

¹⁰ Nguetho má zät'a n'dandj bi du ra Cristo nangue ma ts'oquih₄, nε nuya nám 'b₄i di japi da f₄h rá ts'edi Oj₄ ya.

¹¹ Janangue'a i jatho ga pähmb₄ tengu'b₄ dá tuh₄ nguetho bi thägah₄ rá ts'edi ra ts'oqui nanguej₄, nε hin dín nde ga øhmb₄ y₄ ts'oqui ya. Nε nuya nám 'b₄hmb₄ dí jaf₄ da f₄h rá ts'edi Oj₄, nangue ra Cristo Jesùs dí 'b₄hmb₄.

¹² Janangue'a hingui sä dan hyεhmb₄ ngue di mandagah₄ ra ts'oqui mahøn'a, ngue di 'bεcpah₄ ga øth₄ 'bε'a im mam man 'yomfēniseh₄.

¹³ Nε hingui sä ga un ma ja'lih₄ da 'yøt' yám pefi ra zjithu, ngue ga øth₄ y₄ ts'oqui. Pegue dan unseh₄ bu 'b₄ Oj₄ ngue bi 'daj₄ ra 'da'yote 'b₄ mí du man 'yomfēniseh₄. Nε ga un ma ja'lih₄ da 'yøt' yám pefi Oj₄, ngue ga øth₄ ran ho.

¹⁴ Nε hin man säh₄ di mandagah₄ ra ts'oqui ya, nguetho dín 'yoh₄ a rá mate Oj₄ ngue di zerca ma mbuih₄. Nε hin di mandagah₄ yún t'ξdi Oj₄, nu'₄ hingui sä di zerca ma mbuih₄.

Hin ga εc'yeih₄ y₄ ts'oqui, pε ga εc'yeih₄ Oj₄

15 Pe nu'bu rá mate thoho Oja dín 'yohu ya, ne hin di mandagahu yán t'edi Oja, ha da zä ga øthu yu ts'oqui 'bu. Pe hingui sää ngubu gam bemhbu.

16 Ha hin dí pahmbu nu'bu dadí däp ma mbuihu a n'da ra hmu ngue ga ørpahu rá 'befi, ma hmuhu a 'bu, ne dí tenhdu a buya. Nu'bu gue'a ra ts'oqui ma hmuhu, hont'a ran unbi mazai di 'daju a. Pe nu'bu da gue'a Oja ma hmuhu, dí øthu a i xiju, ne di 'daju ra hogambui, ne dam 'bamanhohu a Oja gätho yu pa buya.

17 Pe jamadi Oja nangue ahu. Ne madague'bu gá pep ni hmuhu ra ts'oqui mäm'bet'o, pe nuya i ja ni pähä gui thoctahu 'be'a bi 'yut'ahu 'bu gmín dähu bu ja rán xädi Oja.

18 Ne bi mba njuc'i ahu nangue rá ts'edi ra ts'oqui, janangue'a guín 'yehehu rá ts'edi ran ho ya.

19 Dí xi ahu yan t'uti, n'dahma hingui hei bu dí pahmbu. Ngue tengu bu dán dähu bu ja yu ts'oqui, gue dá øthu gätho yan ts'o dím bemhbu. Pe ngutho ya, mbähä dan dähu bu ja ran ho, gue dam 'bahmbu ga øthu gätho rá hoga'befi Oja.

20 Pe nu mäm'bet'o xíngui ts'u mí ndehu ran ho 'bu míñ 'yehehu yu ts'oqui.

21 Pe nte mán ho bi bøn'a ma 'befi dá øthu. Ne nuya dí pes' ma sähu 'bu dím bemhbu 'be'a dá øthu mam'bet'o, ne gue'u mí sixcahu bu ja ran unbi mazai u.

22 Ne nuya bi mba njuguigahu nangue rá ts'edi ra ts'oqui, ne dín 'yehehu bu 'bu Oja ya. Janangue'a man'da da hnurca ma hoga 'befihu bu. Ne i ts'ixcahu bu dan zämhu bu, gätho yu pa mazai.

23 Nu'a rán zäbi da dä u to'o øt' yu ts'oqui, ran unbi mazai a. Pe nu'u to'o i 'bahmbu ra Cristo Jesús ma

Hmuhbu, di unda Oja ra te mazai u, ne hingui jut'u.

7

Tengu'bu dán thaqthu ra Cristo

¹ Ma zi cu ahu, ga xi ahu n'da ran t'uti ya. Guim bεmhbu hague in ja u yān t'ɛdi, di manda n'da 'bu i 'bui, pe nu'bu bi du, ya ma hin'n'a.

² Tengu'bu n'da ran 'yohu i 'buh rá xisu. Ne nu rá xisu i jatho din zäm*mi* a rá ndø gätho yu pa i 'bui. Pe nu'bu bi du rá ndø, him man zä di manda a rá xisu.

³ Pe nu'bu hinga na tu rá ndø, ne nu'bu dim 'buh*mi* man'da ran 'yohu ra xisu, da t'ɛmbi ra 'yomt'ɛni 'bu. Pe nu'bu bi du rá ndø, bi mba ma thøgue bu mi 'buh*mi* rá ndø. Nuya da zä dim 'buh*mi* a man'da ran 'yohu, ne hin da t'ɛmbi ra 'yomt'ɛni buya.

⁴ N'da ran t'uti nangueju, ngue bi mba ma thøguegahu nangue ma hmuhu mí 'buhmbu, ngue yān t'ɛdi Oja, nguetho tengu'bu dá tuhu 'bu mi du ra Cristo. Ne gue'a ma hmuhu dán thaqthu 'bu mí xox Oja a ya. Ne 'darbu dí 'buhmbu a ya, pe gue'a ní zä ga øthu xān ho rá 'bεfi Oja ya.

⁵ Pe nu'bu mi 'buthohu a man 'yomfɛnisehu ɛmmɛ xot yu ts'oqui midi hohu. Janangue'a nu'bu mi xiju u yān t'ɛdi Oja ngue hin ga øthu u dí numanhosehu, man'da dá øthu u buya. Ne nu'u bin ja ma 'bεfihu, ran dætē ne ran unbi a buya.

⁶ Pe nuya ma thøguegahu nangue u yān t'ɛdi Oja nguetho bi du man 'yomfɛnisehu mi pa ma hεcpi. Janangue'a dí ørpahu rá 'bεfi Oja ya, nangue ma'da'yo ra ts'ɛdi, ne gue'a rá Hogandɛhi Oja a. Ne

hin dí tenthohohh u maya'bu nt'o't'i nangue yán t'ëdi Oja.

Nán c'q ma ts'oquihu yán t'ëdi Ojq

7 'Be'a gam bëmhb buya, ha ga ñmfu hingui ho u yán t'ëdi Oja. Hin'na maha, xun ho yán t'ëdi Oja, nguetho gue'a dá pacä ngue i ja ma ts'oquigä. Nugä hin jam'bu xcá pacä gue dí òt' ra ts'oqui ngue ran ts'ëya. Pe nu'bu má bëngä a ran t'ëdi ngue i çna: "O gadí seyaba ni mija'iui," ja dá pacä i ja ma ts'oqui.

8 Pe nu'bu má bëngä 'be'a man na rán t'ëdi Oja, man'da dá òt'ä ran ts'ëya mí o ma mbuigä buya. Pe nu'bu hin xcá cu't' ma mbui a ran t'ëdi, hin xtí nequi xun ho yu ts'oqui o ma mbuigä 'bu.

9 Janangue'a nu'bu him ma ná bëngä nangue rán t'ëdi Oja, him mi pacä ngue drá ts'om'bäigä. Xø mi 'butho, dá bense ngue xun hogä. Pe nu'bu má bëngä nangue'a ran ho xcá òt'ä, dá festä a. Ne ja dá pacä buya ngue ran date mazai a man zäbi.

10 Janangue'a nu yá hogant'ëdi Oja, ngue xtí 'dac ra te 'bu xcá ja'ts'ä u, pe nangue hin dá ja'ts'ä u, mí ja xtí 'dac ran date.

11 Ne mí ñngä xcám 'bumanho nangue yán t'ëdi Oja. Pe bi mu'tu yun t'ëdi a ma ts'oqui, janangue'a mí ja xtí angä u yán t'ëdi Oja buya.

12 Pe xun hohma u yán t'ëdi Oja, ne n'da ngu n'da ran t'ëdi gätho xun hotho u, ne i ma nangue rá pähä Oja u, ne hin hapu di 'bedi.

13 Pe ha gue'a rá hogant'ëdi Oja í zixcä bu ja ran date 'bu. Hin'na. Pe nu'u yun t'ëdi nán c'q ma ts'oqui i o ma mbuigä, ngue n'dan'yo thoho dí òt'ä. Ne mí ja xtí 'dac ran unbi nangue a. Da zä ga pahmb buya

ngue majuqni xən ts'o ɻ ma ts'oquihɻ, nguetho di
jap'a rá hogant'ɭdi Ojä da 'yørcahɻ ran ɻnbi.

I ørcahɻ ran sui a man 'yomfønisehɻ

¹⁴ Dí pahmbɻ bi man yán t'ɭdi Ojä a rá Hogandähi.
Pø n'dan'yo thoho dím bømhþ. Nugä dán dæse þ
ja ra ts'oqui, ne dá øt' ma hmu a.

¹⁵ Pø xíngui ts'ɻ dí pácä 'be'a dí øt'ä, nguetho hin
dí øt'ä a majuqni dín nde. Pø nu'a xíngui ts'ɻ dí
numanho, go dí øt'ä a.

¹⁶ Ne dín juan zehgä 'bø hin dí øt'ä yán t'ɭdi Ojä,
pø nu'a nán juan zehgä gue'a ná pácä xən ho yán
t'ɭdi Ojä a bøya.

¹⁷ Pø hinga guecä dí øt'ä 'bø dí øt'a xən ts'o, pøgue
ma nyon 'yomfønigä i 'bøpø mbo ma mbøigä gue'a
di 'bøcpi ga øt'ä a.

¹⁸ Ne dí pácä ngue nu ma nyon 'yomfønigä, hin
te manho i ja. Dín ndehma thocpa thoho ga øt'ran
ho, pø ja'bø hingui sää.

¹⁹ Dín nde ga øt'ä ran ho, pø hin dí øt'ä a, ne hin
dín nde ga øt' ran ts'o, pø go dí øt'ä a.

²⁰ Nubøya, dí pødi ngue hinga guecä dá øt'ä a
him ma pähä 'bø dí øt'e, pøgue gue'ɻ yø ts'oqui o ma
mbøigä.

²¹ Ne njabø dí øt'ä, ngue nu'bø dín nde ga øt'ä ran
ho, pø man'da hingui høi ga øt'ä yø ts'oqui.

²² Ne nu'a ε ma mbøigä, gue εmmε dadí hohma a
rán t'ɭdi Ojä.

²³ Pø dín nugä man'da ran t'ɭdi gue rán t'ɭdi ra
ts'oqui i o ma jø'igä, ngue din suhmí a rá hogant'ɭdi
Ojä ngue dí numanhogä. Nguetho ne'a xø in nde
da xiqui ga ørpa rá pähä.

24 Pe í hu^hhi mahagä nangue ma nyon 'yomfēnisegä, i ørca ran s^hi, in nde da zixcä b^h ja ran d^hate, ngue gätho y^h dumb^hi gätho y^h pa mazai. To'o maha da zä da y^hangui.

25 Pe jamadi Oj^ha, da y^hangui nangue ma Hmu^hra Jesucristo. Ne nuya dí Ørpa rán t'^hedi Oj^ha nangue ma 'da'yon 'yomfēnigä, madague'b^h numanho ra ts'oqui a ma nyon 'yomfēnigä.

8

Hønt'a rá Hogand^hhi Oj^ha nám 'b^hhmb^hya

1 Janangue'a, nuya, hin te da g^hgbah^h a rá muui a ma ts'oquih^h, nguetho dí 'b^hhmb^h ra Cristo Jesú^hs, ne hin dím b^hmhb^h man 'yomfēniseh^h ya, pe dím b^hmhb^h rá Hogand^hhi Oj^ha.

2 Dí comhb^h ra 'da'yote ra Cristo Jesú^hs nangue rá ts'^hedi rá Hogand^hhi Oj^ha. Ne gue'a í thøgah^h b^h ja rá ts'^hedi ra ts'oqui, ngue mí ɛna xtí 'daj^h ran unbi mazai.

3 Nu y^hán t'^hedi Oj^ha hin dá h^hät'i dá Øth^h, janangue'a him bi zä bi 'daj^h ra hogamb^hi uguep^h xtá numanhoj^h Oj^ha. Pegue bi 'dactah^h ra hogamb^hi Oj^ha 'b^h mam bá penhua rá Ts'unt'^h zeh^he, ngue bin j^ha'i a, tengu'b^h n'da ma mi ts'om'bäih^h, bin däse, bi nu ran unbi nangue ma ts'oquih^h. Ne gue'a í y^hanj^h nangue ra ts'oqui midí mandagah^h.

4 Ne gue'a í zä bi 'daj^h ra hogamb^hi tenguthoho 'b^h dá j^has'h^h y^hán t'^hedi b^h án nuj^h Oj^ha. Janangue'a hin dím b^hmhb^h man 'yomfēniseh^h ya, pe nuya hønt'a rá Hogand^hhi Oj^ha dím b^hmhb^h ya.

5 Pe nu'a to'o 'b^hai nangue rán 'yomfēnise, im b^heni da 'yøt'e 'b^he'a i numanhose, pe nu'a to'o i 'b^hai

nangue rá Hogandähi Ojä, im bëñ a rán 'yomfëni Ojä di un'na rá Hogandähi.

⁶ Ne nu'a to'o i tën'na rán 'yomfënisë, ra dumbai a ngue gätho yü pa ne ran ünbi mazai. Pe nu'a to i tën rá Hogandähi Ojä, ra te a ne ran johya gätho yü pa mazai.

⁷ Nguetho nu man 'yomfënisëhü rán sëui Ojä a, ne hin jäm'bü da hyät'i da 'yøt'ü yän t'ëdi Ojä, ne hingui nde da 'yøt'ü.

⁸ Janangue'a nu'ü to'o i tën thoho yän 'yomfënisë, hingui häti da 'yøt'a i numanho Ojä ü.

⁹ Pe nuju hin dím bëmhbbü a man 'yomfënisëhü ya, nguetho 'büpü mbo ma mbüihü a rá Hogandähi Ojä. Pe nu'bü 'bü a n'da hingui 'bühmi rá Hogandähi ra Cristo, hin te rán jaui ra Cristo a 'bü.

¹⁰ Ne madague'bü o tho ran ü ne ran däte ma ja'ihü nangue ma ts'oquihü, pe nangue ra Cristo i 'büpü mbo ma mbüihü, dí 'bühmanhohü ngue ya bi hogahü Ojä.

¹¹ Ne nu'bü 'büpü mbo ma mbüihü rá Hogandähi Ojä, gue n'dat'a rá Hogandähi bi xox'a ra Cristo Jesùs 'bü mi du, janangue'a ne'a ma ja'ihü di un ra 'da'yote 'bü bi xoxcahü.

¹² Janangue'a ma zi cu ahü, hin'yü ran t'ëdi ga tënhdü a man 'yomfënisëhü ngue rá pähä ma ngöc'yëihü.

¹³ Nguetho nu'bü dí øthü rá pähä man 'yomfënisëhü, ga tuhü 'bü. Pe nu'bü thocpa thoho dan sámzehëhü nangue rá Hogandähi Ojä, tengu'bü ga hosehü man 'yomfënisëhü, ne dam 'bühmbü 'bü.

¹⁴ Nguetho nu'ü din uni di manda rá Hogandähi Ojä, hõnt'ü yü t'uhni Ojä ü.

15 Nε nu rá Hogandáhi Ojä dá hämhba hin di jajü dan suhü mahøn'a. Nε hinga ngu 'bü min 'y়ehü bü ja yü ts'oqui min suhü bü. Pe bi zinju yü t'uhnidahü a, nangue rá Hogandáhi. Janangue'a, "ma zi Ta ahe," dí emfü Ojä ya.

16 Nε nu rá Hogandáhi Ojä di bengä ma mbüihü, gue majuanı yü t'uhnidahü Ojä.

17 Nε nangue yü t'uhnidahü Ojä, ga comhbü rá herencia Ojä bin t'un ra Cristo. Nguetho nu'bü ga comhbü rán unbi ra Cristo, nε ga comhbü rá herencia bu bí ja rá ts'edi buya.

Nε'a ma ngøc'yęihü di pärcahu Ojä

18 Pe gam bęmhbu emme zi ts'utho ran unbi dín nuhü ya, pe nu'u yün ho gan nuhü m'bejua emme mixte thoho.

19 Nε gätho 'be'a bi 'yøt' Ojä emme i tø'mi 'be'a da t'ørpa ü 'bü bi zøn ra pa din t'un yün ho mixte thoho ü yü t'uhni Ojä.

20 Nguetho nu 'be'a gätho bi 'yøt' Ojä, gätho him bi gohi xun ho, pe hin yü ts'oquizehü, pe nangue rá ts'oqui ra Adán. Pe bi zänd Ojä gue hin da gohi xun ho ra ximhäi, nguetho ndep'ü yü ja'i da hyon'a ran ho da 'yørpa 'bü m'bejua.

21 Nguetho nu yü ximhäi bi 'yøt' Ojä, gätho da mba ma hoqui nangue'a ran ts'oni bin ja, ngue him man ja yü 'yanthi nε yün unbi, nε 'be'a gä i ja. Nε gätho ü 'dat'a da mba ma hoquigahü yü t'uhnidahü Ojä, 'bü bi pärca ma ja'ihü.

22 Nguetho dí pähmbü gätho 'be'a bi 'yøt' Ojä, tengu'bü gätho 'da na mbahni thoho gue'bü go maya'bü nε asta guehya, tengu'bü xun ü, nε tu yü

mbui, tengu'bu in nde dim 'buh rá 'ure n'da ra xisu.

²³ Nesegahu tengu thoho 'bu 'da na mbahni thohohu gätho 'be'a i ja, madague'bu bi du'mi bi ts'inju ya, gue dí 'buhmbu rá Hogandah Oja, gue'a rá mbudi a ran ho da 'yørcah Oja. Pe dí sähu ran u nangue ma mbuih gätho yu pa dín dø'matehu ua, gue'bu go ne'a ma ngøc'yeih da yøngah.

²⁴ Ne gue'a dá pahmbu 'bu mí zinju, ngue him 'bex da mba mahoqui gätho ma ngøc'yeih. Janangue'a dí tømhbu ya. Pe nu'bu 'bexque xcá nuhu a dí tømhbu, ya hin di tømhbu a ya 'bu, ne hingui jatho ga tømhbu a ya bin ja.

²⁵ Pe nuya dí tømhbu a hinga nan ja, ne dí häthu yun unbi, gue'bu go bi paju xun ho Oja.

²⁶ Ne gätho yu pa dín dømthohohu, di zeju rá Hogandah Oja, nguetho xun güent'igahu, gue hin dí pahmbu dan yaqh Oja xun ho, ja'bu dí castahu bu nam ben Oja. Pe guese rá Hogandah i yaqui a Oja bu ja ma mbuih 'bu dí yaqh a.

²⁷ Ne nu Oja di qasca ma mbuih 'bu dí yaqh a. Ne i pädi 'be'a dí äfu, nguetho din theui rá pähä zehe a bi bëngah rá Hogandah Oja.

Pe dí tqu xun ho yun unbi nangue ra Cristo

²⁸ Ne dí pahmbu di jap Oja dí 'yørcah ran ho a 'be'a gä dí thohmbu ua, ngue nuju èmme dí numanhohu a Oja. Nguetho ya bi zänni 'bepu dá cohmbu m'bejua.

²⁹ Ngue nu'u to'o bi huanh Oja mam'bet'o, guet'u bi zänni da gohi tengu rá Ts'unt'u zehe. Janangue'a dim 'bet'o rá Ts'unt'u zehe ngue xun ngu yu cu dim 'bejua.

30 Nε nu'✉ bi zänd Ojä mäm'bët'o, nε guet'✉ in zonh Ojä ✉ ya ngue da yärp✉ bí 'bui. Nε nu'✉ in zonh Ojä, gue'✉ i ḵmbi xän ho ✉ ya, ngue bi hocpa yá ts'oqui. Nε guet'✉ da gohi tengu rá Ts'unt'✉ zehε.

31 'Bε'a gam bëmhbt✉ buya, nguetho guesε Ojä i numanhoh✉. To'o maha da zä da 'yørcah✉ ran ts'o.

32 Nu Ojä xínga gue rá Ts'unt'✉ zehε bi huçqui, pε bi däp ran däte nanguej✉. Janangue'a gätho di 'daj✉ 'be'a i ja, nte da gøngahu.

33 Pε nuj✉ to'o maha a da xi Ojä ngue hingui ho dí øth✉, ngue yá thahnigah✉ Ojä. Nguetho guesε Ojä thocpa thoho di hoga ma ts'oquih✉.

34 To'o gue da zä da xi Ojä ngue dan unbah✉ nangue ma ts'oquih✉, nguetho guesε ra Cristo bi du, bi nu ran unbibi nanguej✉, nε xø bi xox Oja buya, nε bí 'bap✉ guep✉ i conhui rá ts'edi Ojä. Nε thocpa thoho i äp rá mate Ojä nanguej✉.

35 'Bε'a maha da zä di 'uegah✉, gue hin gan nuh✉ a rán huçcate ra Cristo. Ha gue'✉ yan unbibi, uague y✉ dumbah✉, uague yan acpi, uague ra thuhu, uague ra 'yähe, ua gue'b✉ nts'utho hap✉ dí 'yoh✉, uague da thoju nangue ra juai. Ha gam bëmhbt✉ ngue hin di huçgah✉ ra Cristo 'b✉ dín nuh✉ ✉.

36 Pε hin'na, nguetho ya nt'o't'i:
Thocpa thoho t'xna da thoju nangue Ojä dí xc'yεih✉, nε im bëni tengu'b✉ dy✉ dε'yoh✉ gue nts'änni da tho.

37 Pε nu gätho yan unbibi, dí taf✉ xän ho, nangue ra Cristo di huçgah✉.

38 Nε dí pähmb✉ majuqni hin'y✉ n'da ra ts'edi da zä di 'uegah✉ gue hin ga nuh✉ a rán huçcate ra Cristo. Xínga guehya gue dí 'buhmb✉, nε xínga gue'b✉ dá tuh✉. Nε xínga gue'a n'da rám 'bëhni Ojä mahëts'i,

ne xínga gue'a n'da rám 'bəhni ra z̄ithu, xínga gue man'da ra ts'edi. Ne xínga gue'a 'be'a gätho i ja ya, o din ja nixudi o nimani, da zä di 'uegahu.

39 Ne xínga gue'u 'bupu mahëts'i, ne xínga gue'u 'bucua ja ra häi, ne hin'yu 'be'a gätho i ja ngue da zä di 'uegahu gue hin ga nuhu rán huëcate Ojaq i ørcahu ra Cristo Jesus ma Hmuh, nguetho gätho bi 'yøzehe Ojaq u.

9

Bi huand Ojaq yu israel maya'bu

1 Nu ra Cristo dí 'bu'be, i paqdi majuqni dí xi ahu ya, ngue ɛmmɛ dadí huëcmahagä ma mijudíohe yu israel. Pe ne'a rá Hogandaqhi Ojaq i xicpa ma mbui ngue majuqni dím mangä.

2 Ne thocpa thoho dín nu ran unbi ngue ma mbui ne ɛmmɛ tu ma mbui nangue ma mijudíohe.

3 'Be'a sa ga øt'ä ngue xtím pø'u ma mi'israelhe. Ha ga xi Ojaq di 'berca ma te ngue njam'bu ga nu ra Cristo. Ngue gue'a ga øt'ä 'bu gue'a dí pø u.

4 Nguetho nuje dyu israelhe bi thahn ma ngurpa bøtahe ngue bi nde dyu t'uhni Ojaqje, ne bi nu rá Thai Ojaq ma bøtahe ne bi baqpuya ngue Ojaq mí 'buhmbu. Ne gue'u bi 'yøtha ran hoqui a Ojaq u, ne gue'u bin t'un yan t'ëdi Ojaq nangue 'bepu dám 'bumanhohe. Ne bi sih yan t'øt'e dí daqnde Ojaq. Ne bi sih majuqni nangue 'be'a gä da 'yørpe.

5 Ne nu'u ma mi'israelhe i 'buh ya, yá t'uhni ndu ma ngurpa bombøtahe ngue bin yaqui Ojaq maya'bu. Ne guet'u yu israel bu ám 'bu'a ra Cristo 'bu min ja'i ua ja ra ximhäi. Pegue Ojaq a, rá Hmu ngue

gätho 'be'a i ja, janangue'a gätho yu pa mazai ga numansuhu a. Ne hont'a gam bemhbu a ya.

⁶ Pe xan ngu hingui ec'yei u ma mijudiohe yu israel. Pe hin gam bemhbu ngue bi zepu a bi man Oja, ngue hin di ja'ts'a ran hoqui bi ma. Pegue gam bemhbu ngue'a hinga gätho majuani yu israel u yu t'uhni ra Israel bu nam ben Oja, gue'bu mí ma di jap yu israel.

⁷ Ne hinga gätho yu t'uhni ra Abraham bu nam ben Oja u bim 'bu*i*, pe hont'a bi xi a Oja ngue dim 'bu*i*. Tengu bi man Oja: "Pe hont'u di xant'a ra Isaac, ngue ni ts'unt'u, ga embi ni t'uhni," bi 'yemp Oja a.

⁸ Nu'a in nde da 'yurcahu ngue njo'o n'da rá t'uhni Oja bim 'bu*i* nangue rá ta o gue rá mbe. Pe hont'u bim 'bu*i* nangue'a bi man Oja, da 'yembi yu t'uhni.

⁹ Ne guehna bi xi a Oja a ra Abraham: "Ni jeya, tengu ya, ga ut'aui ma ts'edi ne din ja a dí xi i, gue dim 'bu a n'da rá ts'unt'u ra Sara," bi 'yemp Oja a.

¹⁰ Ne ngutho nangue yu ts'unt'u ra Isaac, Oja bi ma nda'a da numanho. Bin ja ngue bim 'bu*i* yoho yu ts'unt'u ra Rebeca, nangue a ra Isaac a rá ta u.

¹¹ Pe nu'bu hin ním 'bu*i* yoho, hin ní 'yot' ran ho, ne xin ni 'yot' ran ts'o, pe Oja mí sannni 'be'a din jap'u. Janangue'a bi zä bi japi nda'a bi nde di japi, nangue bi ndese, ne hin nangue yan t'uot'e bi 'yot'u.

¹² Ne nu'bu hin ním 'bu*i* yu t'uhni, bi xi Oja a ra Rebeca: "Nu'a m'bet'o dim 'bu*i*, din 'yehe nangue'a m'bejua dim 'bu*i*."

¹³ Ne tengu nt'o't'i, man'da ram hma i ena: "Dá numanho a ra Jacob ngue ra Israel, pe nu ra Esaú hin dá numanho," bi 'yen Oja.

¹⁴ Xiya, ha gam bemhbu hingui ho 'be'a bi 'yot'

Ojä, ngue bi huahna n'da, ne hin'na a man'da. Pe hingui sä ga emhbä hingui ho øt' Ojä.

¹⁵ Pe tengu bi xi Ojä a ra Moisés: "Ga un ra mate to'o dín nde ga unni, ne ga huçqui to'o dín nde ga huçqui," bi 'yen Ojä.

¹⁶ Dí pahmbä ya, nangue in ndesë Ojä di un rá mate ne hin nangue bi ndesë n'da, o gue bi 'yøt' yan t'øt'e ngue bi bëni dí däh rán jäpi Ojä.

¹⁷ Ne tengu bi man ra t'ohni, bi sih ra ts'ut'abi bë Egipto, ngue ra Faraón: "Dá sän'ni i ngue gan ts'ut'abi, ne ga mëp'a ni mbäi ngue hin gui 'yøt'a ga xi i. N'dahma da zä ga ut'a ma ts'edi 'ba ga pënh yë 'yäntë bë ja ni häi. Ne da färca ma ts'edigä gätho na ngüni ra ximhäi bëya," bi 'yen Ojä.

¹⁸ Janangue'a ga pahmbä ya, Ojä di un rá mate to'o in ndesë di unni, ne guesë Ojä di mëp rá mbäi n'da to'o in nde di mëp rá mbäi, tengu thoho bi 'yørpa a ra Faraón.

¹⁹ Pe ha 'bo'o da 'yängä bëya: "Nu'bä in jabä i øt' Ojä, hague dán zä da 'yenä i ja rá ts'oqui n'da 'ba, ne njon da zä da zerpa a in nde Ojä gue xtám bëni 'be'a xän ho xtá 'yøt'e."

²⁰ Pe hingui sä ngubä gui mamhbä, gyä ja'ihä, to'o ahä ngue guí xihmbä hingui ho øt' Ojä. Xi'bä n'da ra ts'øe ngue ra jähäi, ha da zä da 'yänni to'o bi 'yøt'e: "Hanja ngubä gá 'yørque," ha da zä da 'yenä.

²¹ Ha hin'yë rá ts'edi a to i øt' ra ts'øe, ha hingui sä da zän zëhe 'be'a da 'yørpa n'da ra bøhäi 'ba, ngue da zän'na n'da mahotho, ne'a man'da him mahotho, ne n'dat'a ra bøhäi ní 'yøt'e.

²² Nguetho in ndesë Ojä da 'yuh rá cue nangue ä to yän sähä di unbi. Ne madague'bä i hät'i set rá

mbai nangue u to di unbi. Pe nu'bua hinguim bensi 'beprua nan do'ma Oja, gue'a man'da dí nequi xun ho rá cue Oja ne rá ts'edi 'bu bi unba u buya.

²³ Janangue'a da fadi tate xun ho rá mba Oja 'bu bi un rá mate u mi'da yu ja'i, madague'bu ne'u yán sáhu xtí unbi, tengu thohogahua. Ne nuya m'beto thoho di hogahua Oja, ngue da zä ga comhbua rán ho.

²⁴ Ngue gueju bi zongahua Oja, nangue ma 'yuhua 'dahma 'dan'yo, ne u ya judío, ne u hin ya judío, pe hont'ua bi numanhose bá si.

²⁵ Ne gue'a bi mam bu ja rá sôcuá ra Oseas, bi 'yena:

Nu'ua him mi emba ma t'ahni, gue'ua ga embi ma t'ahni ua ya.

Ne nu'ua him madí huëcä, pe nuya ga huëcä u ya, bi 'yena Oja.

²⁶ Ne mi en ra t'ohni:

Nuba hapu bi t'en ahua: "Him ma t'ahni ahua," gueprua da t'en ahua buya ngue yá t'ahni ahua Oja i 'bu. ²⁷ Pe nangue yu israel bi man ra Isaías: "Madague'bu emme xtá ngu u yám bom'beto ra Israel, tengu yu 'bomu bu ja ra dejá, pe hont'ua zi yoho dim pøhø," bi 'yena.

²⁸ Nguetho Oja di juanba ra ximhäi, ne di jua'a n'dihi rán ts'embu bi ma.

²⁹ Ne tengutho mi ma mam'beto ra Isaías, bi 'yena:

Nu'bua hin xtá 'ye Oja 'da yu hmudä nangueju, dyu israelhu,

gätho xtí juaju 'bu, tengu ra hnini Sodoma, ne ra hnini Gomorra, ngue bi jua Oja, bi 'yena.

Xun nguyu israel him bi nde bi hyaqn rá mate Oja

30 Pe xiya, hague bin ja nangue yu ja*'i* hin yu judío. Bi t'*ɛ*mbi xun ho nguetho bi hyqantho rá mate Ojaq ngue bi hocpa yu ts'oqui, madague'bu him mím beni xtá 'yøt' ran hocja*'i* i mam bu ja yán t'*ɛ*di Ojaq.

31 Pe nu yu israel gue mí honi xtá 'yøt' ran hocja*'i* i mam bu ja yán t'*ɛ*di Ojaq, pe him bi zøni ngue xtá t'*ɛ*mbi xun ho u.

32 Pe hanja him bi t'*ɛ*mbi xun ho u yu israel. Nguetho him bi nde bi hyqantho rá mate Ojaq nguepu xtá t'*ɛ*mbi xun ho u. Pe bi beni xtá hnumanho 'bu mi 'yøzehe yán t'*ɛ*di Ojaq u. Ne nu ra Cristo buya tengu'bu n'da ra do 'bem bu ja ra 'yu, guepu di fet rá gua n'da, ne bi dang bu yu israel 'bu mi 'yɛna xtán dañ ra 'dih*i*.

33 Ne gue'a mán t'o't'i bu rám hman Ojaq, i *ɛ*na: Dami bɛmhbu, dí høpu n'da ra do bu Sión, nguepu da dang bu n'da, ne dim 'bedi.

Pe nu'a to'o da 'yɛc'yei a, hin da mbes' yu sä, pe guehma da hnumanho.

10

1 Ma zi cu ahu, *ɛ*mmɛ dí haq ma mbai dí *äp* rá mate Ojaq di pø u ma mi'israelhe.

2 Ne dí paqdi ngue majuaqni *ɛ*mmɛ *ɛ*hya u nangue Ojaq, pe gue hingui paqdi ndana majuaqni rá 'yu Ojaq u.

3 Nguetho hingui nde da baqdi 'bepu dí 'yɛmp'a Ojaq ngue xtán ho. Im beni din hoc zehe nangue yán hose, nguetho im beni dí numanho Ojaq 'bɛ'a *ø*t'u. Janangue'a hingui nde din uni xtí hoc Ojaq u, nangue ran hoqui bi zänd Ojaq.

4 Pe gätho to'o bi 'yɛc'yei ngue gue'a ra Cristo bi hoqui, bi 'yɛ'ts'a ní hyoni ngue xtín hoqui nangue yán t'*ɛ*di.

To'o gätho da 'yäp rám fäts'i ra Hmu, da yqn u

5 Nu ra Moisés bi 'yo't'i 'be'a da 'yøt'a n'da nangue yæn t'ëdi ngueph xtán zøni xtá numanho Ojä n'da. Ngue bi 'yëna: "Nu'u yu ja'i 'bu di ja'ts'u yæn t'ëdi, gue'u dí japi dim 'bu'u," bi 'yëna.

6 Pe nu'a ran hoqui ga hämhbu rá mate Ojä, o guí ñmhbu xæn hëi bu dá tñmhbu a, gue ba sönsehu bu mahëts'i ba sisëhu ua ra Cristo.

7 Ne o guí ñmhbu ga mbähä bu 'bu u xæn du ngue ba sisëhu bu a ra Cristo.

8 Pe 'be'a i man'a ran hoqui 'bu. Pe hingui hëi bu dá tñmhbu a. Ne ñna: "Guí hyänthohu rá mate Ojä, ne da zä da 'yo ni mbuihu buya, ne da zä da 'yo ni ndehu buya." Ne gue'a ram hma dím mamhbe a.

9 Ngue nu'bu ga ñmhbu ma Hmuhu ra Jesús, ne ga ñc'yëihu mbo ma mbuihu ngue bi xox Ojä a 'bu mi du, da yanju Ojä 'bu.

10 Nguetho gue'a ní 'yënju xæn hoju Ojä a ga ñc'yëihu mbo ma mbuihu, ne gue'a ní pøju Ojä a gam mamhbu nangue ma ndehu.

11 Ne mí ñn rá t'ohni Ojä: "To'o gätho da 'yëc'yëi a bá penh Ojä, hin da thäda u," bi 'yëna.

12 Ne hin gam bëmhbu ngue n'dan'yo yu hmu i 'bu u yu judío ne u hing yu judío. Pe n'dat'a yu hmu ngue gätho yu ja'i i 'bu, ne 'da dí unthoho xæn ngu to'o gätho da 'yäp rám fäts'i.

13 Nguetho nu'u to'o gätho da 'yäp rám fäts'i ra Hmu, di pø u, mi ñn ra t'ohni maya'bu.

14 Pe hague dán zä da 'yäp rám fäts'i ra Hmu 'bu him bi bå a rá mate bu ja rá mbui. Ne hague dán zä da hyän rá mate 'bu him bi 'yøde. Ne hague dán zä da 'yøde 'bu njon da xifi nangue ra Cristo.

15 Ne hague dán zä da mba n'da da xifi 'bu hingam 'behni. Janangue'a i ḵn rám hman Oja: "Mahotho i øt'a n'da 'bu i man ran ho ma'da'yo di 'daju ran johya, hapu i 'yo," bi 'yena.

16 Pe hinga gätho i ømanho u i sih ran ho ma'da'yo. Tengu bi man ra Isaías, bi 'yena: "Ma Hmu i, nda'a u bi 'yømanho a dá mamhbe ya."

17 Pe nu'bu 'bui to'o da sih ram hma nangue ra Cristo, da zä da hyan rá mate Oja 'bu.

18 Pe dí än 'bu hin xtamá 'yø u yu judío. Pe haguen ja ngue him bi 'yec'yei ra Cristo. Bi 'yøhma, nguetho hønbu go hapu bi mba rám hman Oja, bin 'yo gätho ná nguni ra ximhäi.

19 Ne xø dí än'nahu, ha him mí paq u yu israel ngue man'da da t'emb*i* yu t'uhni Oja u hing yu israel. Bi bahma, nguetho nubu ja rá søcuq ra Moisés mí ḵn Oja:

Ga ja ahu gan seyahu 'bu ga simanho 'da yu ja'i him mí ḵmbä ma t'uhni.

Ne ga ja ahu gan cuehu 'bu ga simanho 'da yu 'yambhi ja'i, bi 'yemp Oja u yu israel.

20 Ne bi xifi xen ho bu ja rá søcuq ra Isaías, bi 'yen Oja: "Bi dingä u 'da him mí hongui, ne dá japi da bac'u him mi ängui," bi 'yena.

21 Pe nangue yu israel bi 'yen Oja, "Gätho ra pa dá 'uarpa ma 'yε, dá zon'ndu, pe bi mbesca thoho ma 'yε, ne bi ugä thoho u," bi 'yen Oja.

11

'Da u yu israel bim pøhyu

1 Pe ga än'nahu mahøn'a, ha gätho bi hyε u yu t'uhni Oja, gue nu u yám bom'beto ra Israel. Pe

hin'na. Nguetho gueczεhεgä drá mε'israel, ngue mam bombøtagä ra Abraham, nε ra Benjamín.

² Pε Ojä hingui hε u njuantho yá t'uhni ngue'u bi huan 'bø mam'bøt'o. Ha hin guím bεmhβø 'bε'a bi man rá t'ohni Ojä, gue bi sih ra Elías 'bø mí yøp'u yá mi israelhu. Nε bi 'yεnna:

³ "Ma Hmu i, bi hyo ni pøngahyø u yø israel, nε bi xot'a bø ja ni mexa mí pa m'bøts'e ni 'bøts'e, nε høngdä dá pongä, nεqui nde da hyogui," sā bi 'yεnna a ra Elías.

⁴ Pε ha hin guím bεmhβø 'bε'a í dø Ojä bøya ngue bi t'εmbø ra Elías. "Pε hin'na, hin guí 'dase, " bi 'yεmbø. "Pε dá jamansup yá mbøi u yoto mahuøhi yøn 'yohø israel, gue'u him bin dønyahmu bø 'bøh ra pøte ra Baal," ngue mi t'εmbø ojä.

⁵ Nε ngutho ya, 'bø i 'da yø israel him bi 'uegue nangue Ojä, ngue gue'u to bi huand Ojä nangue rá mate thoho.

⁶ Nε gam bεmhβø nu'bø rá matethoho Ojä bi huan'ndø, ga pøhmbø bøya hin nangue yøn t'øt'e i øt'a n'da ní huan'na n'da. Nguetho nu'bø xtá hnumanho nangue yøn t'øt'e bi sifi, hin xtín ja rá mate tho Ojä 'bø, nε nte nam bøn'a rá mate Ojä 'bø.

⁷ Xiya, 'bε'a gam bεmhβø nangue yø israel, nε hinguin ngu u bi døni 'bε'a mí honi, gue da t'εmbø xøn ho. Pε hønt'u nthahni bi døni, nε bim pøhø. Pε nu'u mi'da bi mεp yá mbøi u.

⁸ Nε gue'a mán t'o't'i: "Ojä bi pumbønip yá mbøi, tengu'bø bin qha. Nε bi japi him bi zä bi nu nε him bi zä bi 'yøhnahyø. Nε guexta u yø pa i jabø ya," bi 'yεn rá t'ohni Ojä.

⁹ Nε ngutho bi man ra David:
Da mbøspa Ojä, pε hin da bøni 'bε'a nam bøn u yø

'bøts'e da 'yøt'ʉ,
nε gue'a dán ʉnba ʉ.

10 Nε din xädä, hin da nu ran nεqui.
Nε nu yá xʉtha dim mboqui ma zä, nangue yá
ts'oqui xʉn ngu i tut's'i, bi 'yɛn a ra David.

Nε'ʉ 'da hing yʉ israel bim pøhya

11 Pε dí än'nahʉ mahøn'a, nu'bʉ mí 'ue'ʉ yʉ israel,
ha bi bɛn Ojɑ him man'dandj da 'yɛnspa rán japi ʉ
'bʉ. Pε hin'na. Pε nangue'a bi zan rá mate Ojɑ ʉ yʉ
israel, nε gue'a í zä bim pø ʉ hing yʉ israel bʉya. Pε
gue'a bi 'yøt' Ojɑ, n'dahma din seya yʉ israel 'bʉ bi
nu ʉ bi hyaqn rá mate Ojɑ, nε da hyon Ojɑ mahøn'a.

12 Nu Ojɑ bi zä bi jøp'ʉ 'da yʉ jø'i hing yʉ israel
gätho ná ndoho ra ximhäi, nangue bi 'ue'ʉ yʉ
israel. Nε bi dín rá mate Ojɑ ʉ hin yʉ israel 'bʉ mi
thäcpa rán japi Ojɑ ʉ yʉ israel. Janangue'a man'da
xʉn ngu ran japi da nu ʉ hing yʉ israel 'bʉ bá peng
bʉ 'bʉ Ojɑ ʉ yʉ israel mahøn'a.

13 Guehna dí xi ahʉ na ya, ngue hin gyʉ israel
ahʉ, nguetho drám 'bəhnigä nangue ahʉ. Nε dín
nde ga ja ahʉ gui pømanhohʉ nangue ra Cristo,

14 n'dahma din 'yomføni ʉ ma mijudíohe yʉ israel
'bʉ bi nu a ran ho gá tɻmhbʉ, janangue'a man'da xtá
ngu dim pø ʉ bʉya.

15 Nε nu'bʉ mí hyε Ojɑ ʉ yʉ judío, bi zä bi hocpa ʉ
hing yʉ judío 'bʉcua gätho ua ja ra ximhäi. Pε ɛmmɛ
man'da xʉn ho din ja ua gätho ra ximhäi 'bʉ bi ts'im
mahøn'a xʉn ngu ʉ yʉ judío. Nε din ja tengu'bʉ ya
bi ndants'ʉ yʉ du.

16 Nu mam bombøtahe mí yaqhʉ Ojɑ maya'bʉ, yá
mbeti Ojɑ ʉ, tengu'bʉ yá 'bøts'e Ojɑ ʉ. Nε tengu'bʉ
mí 'bøspa Ojɑ ra mbʉdi thuhmɛ 'bʉ øt ra thuhmɛ,

janangue gätho a ra jəni rá mbeti Ojä baya. Ne nu'bä mí huand Ojä a ra Abraham, ne gue'a í than'ndä yä 'yä a baya, tengu'bä n'da ra za xän zaqui rán dui, ne'ä yä 'ye xän zaqui ä.

¹⁷ Pe bi ts'ecpa 'da ä yä 'yesë a ra hogaza. Ne nu ahä hing yä israel ahä ne tengu'bä bá ts'ec'ahä bä gmí tøhmbä tengu n'da ra za hingui ho. Ne bi t'ës'ahä bä bi ts'ecpa ä 'da yä 'ye ra hogaza. Ne gá comhbä rán zaqui a ra za, gue bá nexpä rán dui, ngue nu ra Abraham bi huand Ojä maya'bä.

¹⁸ Pe hingui sää gdá yäthä a ngue bi t'ës'ahä bä bi ts'ec ä 'da yä 'ye ra za. Dami bëmhba ngue hinga gue ahä guidí unhdä rán zaqui a rán dui ra za, pe gue'a rán dui ra za i øt'ahä rán ho Ojä bä guí tøhmbä.

¹⁹ “Pe man'da xän hoje, nguetho bi ts'ec'ä 'da yä 'ye, ne go bi t'ëscähe ua,” masque guí ñmhba.

²⁰ Majuäni bi ts'ec'ä 'da yä israel nguetho him bi nde rá mate Ojä. Bi bëni xän hose. Ne guí tøhmbä bä 'da ahä ngue hing yä israel ahä, nguetho guí pähmbä hont'a rá mate Ojä nán ho ahä. Pe o guím bëmhba gán tøsehä bä, pe gan jamansuhä.

²¹ Damí bëmhba him bi yan Ojä ä 'da yä 'yesë ra za. Ha má gue'adahä da yan ahä 'bä guím bëmhba xän hose ahä.

²² Pe nu'bä 'bo'o hinguin nde rá mate Ojä, pe da nuse a rán säui a to'o da 'uepu ja rá mate. Pe nu ahä gui nuhä rá mate Ojä 'bä gui thoqui guim bëmhba a. Pe nu'bä hin'na, ne ahä da ts'ec'ahä mahøn'a bä ja ra za 'bä.

²³ Ne nu'ä yä 'yesë a ra hogaza, ngue yä israel, nu'bä da 'yëc'yëi rá mate Ojä, da t'ës' mahøn'a bä ja yä zase. Nguetho ja rá ts'edi Ojä da 'yës' mahøn'a bä bi zequi.

24 Nu'bu mam bá ts'ec'ahu bu gmi tøhmbu ja n'da ra za hingui ho, ne bi t'ës'ahu bu ja man'da ra za ngue hin ni zasehu, pe man'da hingui hëi da ndøpu mahøn'a u yú 'yëse nguetho rá zase.

Da zøni n'dat'a dim pøhø xun ngu yu israel

25 Ma zi cu ahu, dín nde ahu gui pøhmbu a ja bi t'uhyu, n'dahma hin gan 'yëzëhëhu hing yu judío ahu. Dín nde gui pøhmbu, 'da yu patho bi mëh yú mbui u 'da u yu israel, ja gue'bu bi zøn ra pa xtí cuthu xun ngu ahu hønt'a go to'o hing yu judío ahu.

26 Ne m'bëjua buya, xun ngu dim pø u yu israel. Ne gue'a bi man rá t'ohni Ojä, bi 'yëna: Di nequi n'da yú yante ngue yú mi'israelhu bu Sión, da yan'a ra Jacob nangue yú ts'oqui. Ngue ra Israel a ra Jacob.

27 Ne ja gue'bu ga ja'ts'a dá xifi, ga punba yú ts'oqui, bi 'yëm bu ja rá t'ohni Ojä maya'bu.

28 Nu'u yu israel i øt'e ngue yën shihu Ojä ya, ngue'a hingui çc'yëi ra hogamhma. Pe gue'a í zá bi zin ahu Ojä a. Pe guehma di huç Ojä u yu israel, nguetho bi than 'bu maya'bu u yú ngurpa bombøta.

29 Nguetho njam'bu da goh rá mbuai Ojä nangue u to xí zohni, pe majuani di un'na bi ma, tengu'bu ya xí um 'bu mí ma 'bëa di unni.

30 Ne nu ahu hin gyu israel ahu gmí øthu ram fe'ts'i nangue Ojä mam'bet'o. Ne m'bëjua ne u yu israel bi mbësthoho Ojä. Janangue'a bi zá gá tëmhu rá mate Ojä.

31 Ne gue'a in ja ya, ngue i fësta a rá mate Ojä u yu israel, ne guí tëmhu rá mate Ojä ya. Pe gue'a dí dín rá mate Ojä mahøn'a u yu israel.

32 Ojä bi ma, njo'o n'da ra ja'i bi 'yęc'yęi a nguetho ja yá ts'oqui. Nę bi 'yøt' Ojä buya gue njon da hyät'i din hoc zehę, nguetho in nde gätho di un rá mate di hoqui to'o gätho in nde dim pøhø.

33 Emme xan ngu rá mate Ojä, né emme xan ndoho rán 'yomfęni. Nę hin'yę ngue hingui pą Ojä. Njo'o n'da ra ja'i da bądi 'be'a nam bøn'a i øt' Ojä, né njongui sá da bądi 'be'a gätho i sänd Ojä da 'yøt'e.

34 Njo'o n'da ra ja'i da bądi da 'yøt'e tengu rán t'øt'e Ojä, né njon da 'yut Ojä 'be'a da 'yøt'e.

35 Nę njo'o n'da ra ja'i da hyoni 'be'a di un Ojä né ngue'a dí 'yęmbi dín dupate Ojä a.

36 Nguetho gätho bí 'yępü 'bü Ojä, né gätho di 'yonse Ojä ü, né gätho bi 'yøt'ü gue di pępzehę ü. Janangue'a nde'bü ga ęspahü Ojä gätho yü pa mazai. Nę hønt'a gam bęmhbu a ya.

12

Dam 'buhmbü ngue hønt'a Ojä gam bęmhbu

1 Ma zi cu ahü, ts'edi dí xi'ahü, nu'bü dí pahmbü rá mate Ojä, pe nde'bü gätho ma ja'ihü dan umhbü 'bü Ojä gue ga ørpahü rá 'befi. Nę gue'a majuani ná thandehü Ojä a, né gue'a ra 'bøts'e in numanho Ojä a.

2 Nę hin gam bęmhbu ga homhbü 'be'a gätho xan ho nangue yü pa i jabü ya, tengu i øt'ü 'bucua ja ra ximhäi. Pęgue thocpa thoho ga päh man 'yomfęnihü gam bęmhbu ma'da'yo. Janangue'a thocpa thoho ga homhbü ga pahmbü nda'a rá pähä Ojä, ngue nda'a xan ho ga øthü, né nda'a numanho Ojä buya.

3 Bi 'dacä rá ts'edi Ojä ga ørpa rá 'bëfi nangue rá mate. Janangue'a dí xi ahü, ngue 'ne ahü gätho n'da ngu n'da ahü bin tat'ahü rá mate Ojä nangue rá 'bëfi. Janangue'a hin gan 'yëxhü, pëgue gui pàsëhü nda'a ní 'bëfi bi zän'nahü n'da ngu n'da ahü, nangue rám fäts'i Ojä.

4 Tengu ní ja'i n'da, ngue an ts'ënni xän ngu yá xequi. Në hinga gätho 'dat'a ra 'bëfi øt'e, pë 'dahma 'dan'yo yá 'bëfi ü yü xequi. Ngutho dí øthü.

5 Në madague'bü xän ngujü, pë tengu'bü n'danja'itho ma ja'i dí comhbü ra Cristo. Në tengu ní ja'i n'da, 'da nam fäxta n'da ngu n'da yü xequi, ngutho dí øthü ngue dí comhbü rá 'bëfi ra Cristo.

6 Bi 'dajü ra ts'edi Ojä gue ga øthü rá 'bëfi 'dahma 'dan'yo, nangue rá mate zëhe. Pë nde'bü ga øthü xän ho. O nu'bü n'da dim pøngahyä da hyoni 'bëpü dí ma xän ho a di bënba Ojä, nangue rám fäts'i.

7 O nu'bü n'da bin t'un ra 'bëfi dim fäxte 'bë'a di 'bë a n'da, pë di ja'ts'i xän ho, ngue da mbäx yá cu. O nu'bü n'da bin t'un ra 'bëfi din xänbate, din xänbate 'bë'a nam bøn'a rám hman Ojä.

8 O nu'bü n'da ra zote, pëgue da xifi nda'a xän ho da 'yøt'ü yá cu. O nu'bü n'da bin t'un ra 'bëfi di un rá mbëti, pë hin da bëni da hnumanhose. O nu'bü yü ngürpi ngue di manda rá 'bëfi Ojä, di ja'ts'i xän ho nangue ra ts'edi bin t'unni. O nu'bü n'da bin t'un ra 'bëfi da mbäx ü yü hyoya né yän zäman'ü, mpähä thoho da mbäts'i.

Gam bëmhbu nda'a xän ho dá tenhdü Ojä

9 Në hingui yoho gam bëmhbu 'bü ga huëjü n'da, pë majuqni ga øthü ran huëcate. Në xingui ts'ü gam

bɛmhbu ga øthu a hingui ho, pε dan ɛhyahu ga øthu a 'bɛ'a gätho xun ho, nε nzai ga øthu a.

¹⁰ Dan huɛju n'da ngu n'daju nguetho dadín cuhu. Nε n'da ngu n'da man'da da bɛni da 'yɛspa rá mijä'ui, xinda gue'bɛ da t'ɛspa zehɛ.

¹¹ Nε hin ga cuthu ran dənhyɛi ma mbuihu, pε dan ɛhya ga ørpahu rá 'bɛfi ma Hmuhu.

¹² Dan johyahu nangue'a ran ho dí tømhbu, nε hin dan xømbuihu nangue yan unbi. Nε thocpa thoho yu ora thoho dan yahu Oja.

¹³ Ga fäxhu yu 'yɛc'yɛi 'bɛ ja 'bɛ'a di 'bɛdi. Nε mpähä thoho ga säyabahu yu ja'i bu ja ma ngumhbhu.

¹⁴ Pε ga äfhu ran jápi nangue u to di ugahu, nε hin ga äfhu ra 'yanthi.

¹⁵ Nε 'dat'a dan johyahu to'o di johya, o nu'bɛ 'bo'o tu rá mbui, 'da dán du ma mbuihu baya.

¹⁶ Nε gätho 'dat'a gam bɛmhbu. Nε hin da bɛn'a n'da man'da xun ho xinda gue rá mijä'ui, pε din amigohu u yu ja'i hin'yu yu ts'edi. Nε hin gam bɛmhbu ngue jase man 'yomfənihu.

¹⁷ Nu'bɛ 'bo'o ørcahu ran ts'o, hin ga cospahu ran ts'o. Pε gam bɛmhbu nda'a xun ho ga ørpahu, ngue 'bɛ'a gätho i hnumanho. Nε nubaya da nu gätho yu ja'i ngue xun ho ma mbuihu.

¹⁸ Nε dam 'bəmanhohu u gätho yu ja'i 'bɛ da zä.

¹⁹ Ma zi cu ahu, hin ga cos'hu ra pengui 'bɛ ja'a da t'ørcahu. Pε 'bɛ ga tømhbu ts'hu di unba Oja 'bɛ gue'a in nde di unba u. Nguetho nt'o't'i: "Ma 'bɛfi zehégä ngue ga unba n'da nε ga un rán theui a bi 'yøt'e," bi 'yɛn Oja.

²⁰ Janangue'a nu'bɛ tumanthuhu man səihu, ga 'uimhbhu. Nε nu'bɛ tuthe, ga sithebahu. Nguetho

nu'bu njabu dí ørpa man suihu, xan u da beni ngue'a midí ugahu, ne xøhma thoho da goh yá mbai buya.

²¹ Hin ga cos'hu ran ts'o pe ga ørpahu ran ho, gue'a dá tafu a ran ts'o a buya.

13

Ga øthu yán t'ëdi yu ts'ut'abi

¹ Gætho gahu ga çc'yeihu ra ts'ut'abi ua ma häihu. Nguetho njo'o n'da ra ts'ut'abi ua ja ra häi ngue bi zän zehu yán t'ëdi. Pe Ojä bi zänni ngue din ja yá ts'ëdi.

² Janangue'a nu to din suhmi ra ts'ut'abi, din suhmi a to bi zänba rá ts'ëdi a, ne i honse rán usu.

³ Nguetho nu'u yu ts'ut'abi ua ma häihu, hin ga suhu 'bu dí øthu ran ho, hinda hont'bu ga øthu ran ts'o ga suhu 'bu. Pe nu'bu dín nde hin ga suhu ra ts'ut'abi, pe ga øthu ran ho, ne da numanhoju buya.

⁴ Nguetho nu'u yu ts'ut'abi, Ojä bi zänni da mbäxcahu. Pe nu'bu dí øthu ra ts'oqui, ga suhu 'bu, nguetho i ja rán t'ëdi di unba n'da. Ne Ojä bi un yán t'ëdi di unba u to'o øt' ra ts'oqui.

⁵ Janangue'a i jatho ga çc'yeihu yán t'ëdi u yu ts'ut'abi, n'dahma hin di ungahu. Ne gue'a di bengahu Ojä 'bu in zoc ma mbuihu.

⁶ Ne janangue'a ga juthu 'be'a gætho i äju yu ts'ut'abi, n'dahma di thoqui da 'yøt' yá 'befi ngue bi zänba Ojä, ne i taq yán zäbi u.

⁷ Mpähä thoho ga juthu xan ho to'o gä i ja yán t'ëdi da 'yädi 'be'a gä da 'yäju. Ga jut'a ma häihu, ne ga juthu yu puesto, ne mi'da yu cota i äh ra ts'ut'abi. Ne ga numansuhu yán t'ëdi u to'o gætho i ja yán t'ëdi.

Ga ørpahu ran ho ma mijq'iih

8 Ne ga juthu 'be'a gätho dín dupatehu, ne hin te gam bëmhbu ngue dín dupatehu buya. Pe gam bëmhbu ngue dan huëju n'da ngu n'daju. Nguetho nu to gätho ja yán huëcate bi ja'ts'i gätho yán t'ëdi Ojau.

9 Nguetho gue'a bi man'u yán t'ëdi Ojau bi 'yëna: “O guí 'yomt'ënihu, ne o guí hacpahu rá te ni mija'ihu, ne o guím pehu, ne o guidí seyabahu 'be'a pe'ts' ni mija'ihu.” Ne nu 'be'a gätho mi'da yan t'ëdi i man yan t'ëdi, nu'u gätho n'dat'a i ma: “Guí huëc ni mija'ihu tengu bu gní huëczehu ni ja*'ihu*.”

10 Nu'a øt' ran huëcate, hingui ørpa ran ts'o rá mija'iui a. Janangue'a di ja'ts'u yán t'ëdi Ojau a ran huëcate i øt'a n'da.

11 Ne man'da ga humbi ga øthu na, nguetho dí pahmbu ya bin de, ya bi thoh yu pa. Damin 'yomfënihu xan ho ya ngue daná hämhbu yu pa gan nuhu ra Hmu, xinda gue'a dá øthu 'bu ja má du'mi dá ëc'yëihu.

12 Ya bi thoh ra xui, ya maguepu da hyats'i. Mbähä ga banthu yán t'øt'e ra 'bexui, ga he man thäquihu, ngue dan samzehehu janangue'a da dah ran nequi.

13 Mbähä ga øthu a rán säui ran nequi, hin dan jitihu, ne hin dam muns'hu bu ja yán johya zehe yu ja'i. Ne xín dan 'yomt'ënihu, xínga gue'a ma pähä zehehu ga øthu, xín ga øthu yu sui, xín ga øthu yan ts'ëya.

14 Pe jatho gam bëmhbu ga hämhbu rá ts'ëdi a ma Hmuhu ra Jesucristo, ngue ga øthu tengu bi 'yøt'e, ne him ma gam bëmhbu ga øthu rá pähä ma ngøc'yëihu.

14

'Dahma 'dan'yo bu na ɛc'yεihu

¹ Nu'bu 'bu a n'da ra 'yεc'yεi gue hin ε pādi xun ho, pε ga simanhohu bu ja mam pεtihu u. Nε hin dan junthu nangue 'bε'a im bεni ngue xun ho da 'yøt'e.

² Nguetho 'dahma 'dan'yo im bεnse 'bεpu ní 'yεc'yεi Ojaq. Nu'u da im bεni xun ho da zi gätho 'bε'a i ts'i. Pε nu mi'da im bεni hingui ho 'bu da za u 'da yu ngø.

³ Nε nu ra 'yεc'yεi gue i si nε i sa gätho 'bε'a i ja, pε hin da zan'a n'da to'o mbεni hingui ts'i. Nε ximangutho a n'da to'o hingui si, pε hin da 'yεmbi hingui ho øt'a i si gätho 'bε'a i ts'i. Nguetho Ojaq 'da nan zintho.

⁴ Nu'i, to'o e, gue guí εmbi hingui ho øt' ni mi'yεhεhu. Nu rá hmuse n'da da mam 'bu xun ho 'bε'a øt'a n'da rá 'yεhε, o hin'na. Pε guehma da bømanho n'da ngu n'da ra 'yεc'yεi, nguetho i ja rá ts'edi ra Hmu di japi da bømanho.

⁵ Nε i 'bu i 'da yu 'yεc'yεi im bεni din säya 'da yu pa. Nε nu mi'da buya im bεni xun ho 'bu hin din säya 'da yu pa. Pegue n'da ngu n'da da bεnse 'bε'a xun ho da 'yøzεhε.

⁶ Nguetho nu to din säya 'da yu pa, din säya nangue da bεn Ojaq. Nε ngutho 'bu hinga gä i si yun ts'ihme u 'da, njabu øt'e nguetho im bεn Ojaq, nε i xifi jamadi Ojaq nangue u 'da i si. Ximangutho a to gätho i si, njabu i øt'e nguetho im bεni Ojaq bi un'na, nε di un ra jamadi Ojaq.

⁷ Njo'o gahu gue gam bεmhu dyu hmusehu. Pε yu mbεtigahu a ma Hmuu. Nε ngutho 'bu dí 'buhmbu nε ngutho 'bu dá tuhu.

⁸ Nguetho dán däseħħu bħ 'bħ Ojä gätho yu pa dí 'bħħimbu. Ne ngutho 'bħ dá tuħu, dan däħu bħ 'bħħ ma Hmuħħu ne guexta'a yú mbetigahu a.

⁹ Ne gue'a í du ne í ndants'a ra Cristo mahōn'a, ngue dim hmu nangue u xan du ne'u i 'bui.

¹⁰ Pe 'da ahħ hanja gní numan'u a ni cuħħu ngue guí xiħmbu hingui ho 'be'a i si. Ne nu mi'da ahħu guí pħembu xan ho 'be'a gätho i ts'i, pe hanja gní numan'u 'da ni cuħħu guí ġmfu nte di muui 'bħu hingui nde da zi 'da yan ts'ihme. Nguetho gätho gahu dam 'bħħimbu bħ ja rá hmi ra ze'mi ngue'a ra Cristo.

¹¹ Nguetho nt'o't'i 'be'a bi man Ojä gue'bħu mí 'yexna:

Guehma majuqni din ja a dím ma, ngue gätho yu ja'i din dänyahmu bħu dí 'bui,

ne gätho din juan bħu ja ma hmi ngue guecä drá Ojä, bi 'yexn Ojä.

¹² Janangue'a dí pħembu, gätho gahu ga däfu ra güenda Ojä nangue man t'ot'e zehħejha.

Hin ga jafu da dqang bħu ja ra ts'oqui n'da ma cuħħu

¹³ Him ma numan'uhu n'da ngu n'dajhu. Pe hont'a gam bξmhbu hin ga jafu n'da ma cuħħu di fet rá gua bħu ja yu ts'oqui.

¹⁴ Dí pacä nangue ran 'yomfeni bi 'dac ma Hmuħħu ra Jesús, gue hin'yu 'be'a da ts'i ngue hingui ho. Pe nu'bħu mbexnse n'da hingui ho da ts'i, ra ts'oqui a 'bħu da zi 'bħu.

¹⁵ Pe nu'bħu 'da ni cuħħu hingui numanho nin ts'ihme zehħejha, nde'bħu hin gui thoqui gui siħħu,

nguetho hin guí ørpahh ran huçcate 'bh guidí thoqui gui sihh. Pε o guí øthh nangue ran ts'ihme dí 'ue h 'da ni cuhh bi pøh ra Cristo 'bh mi du.

16 Pε gui 'yes'hh a ní jafh da ts'an'a guí pøhmbh xhn ho.

17 Nε hin gam bçmhbh nangue ran ts'ihme ná øthh rá 'bçfi Ojç. Pε nu rá 'bçfi Ojç, ga øthh ran hocja'i, nε 'dat'a gam bçmhbh, nε dan johyahh nangue rá Hogandçhi Ojç dí 'bçhmbh. Gue'a nam bçoni gue rá 'bçfi Ojç a.

18 Nε nu'bh njabh i øt'a n'da, majuçni i ørpa rá 'bçfi ra Cristo a 'bh. Nε Ojç da numanho a, nε' h yú mijç'ihh da numanho a.

19 Mbähä dan çhyahh dan hocpa ma mbçuihh n'da ngu n'dajh, nε 'da dám fäxtahh din te ma mbçuihh n'da ngu n'dajh.

20 Ne hin ga ts'onbahh rá 'bçfi Ojç nangue man ts'ihmehh. Mfçdi gue gätho xhn ho da ts'i. Pε hingui ho 'bh dadí unbahh rá mbçi n'da ma cuhh nangue 'bç'a dí sihh.

21 Man'da xhn ho 'bh ga es'hh a na unbahh yú mbçi 'da ma cuhh nangue ra ngø dí sahh, o ra vino o 'bç'a gä ní dehe dí sihh.

22 Nu'bh bi bçn'nahh Ojç nε guí pøhmbh gue xhn ho 'bç'a guí sihh, xhn ho a 'bh. Nε'a Ojç in numanho. Pε hin dá yçthh a. Nε di johya n'da 'bh xish rá mbçi xhn ho 'bç'a gätho i øt'e, nε hin te mbçm bçaya.

23 Pε nu'bh n'da im bçni hingui ho da ts'i 'bç'a gätho i ja, pε nu'bh bi zi bçaya, ya ra ts'oqui a bi 'yøt' 'bh. Nguetho 'bexque bi bçni bi mbçesta'a rá pähä Ojç 'bh mi zi. Nε' h 'bç'a gätho dí øthh, nu'bh hin dí pøhmbh majuçni rá pähä Ojç a, ra ts'oqui 'bh dí øthh

a 'bu.

15

Ga homhbu 'bepu dí zac yú mbui ma cuhu

¹ Pe nuju 'bu dí páhmbu xan ho 'be'a da zä da 'yøt'a n'da, pe nde'bu man'da gam bémhbu ga fäxhu u hin ε pádi xan ho, xinda gue'bu ga øthu 'be'a gätho dím bensehu xan ho.

² Pe n'da ngu n'daju ga øthu 'be'a i numanho ma mi 'yøc'yølhu gue 'be'a dín te yú mbui u.

³ Tengu ra Cristo, him bi 'yøt'e 'be'a di hose pe bi 'yøt'e 'be'a bi numanho Ojá. Janangue'a bi 'yømp'a rá Ta: "Go dá tuxä yan ts'ante bi si i," bi 'yøn a ra Cristo.

⁴ Ne 'be'a gätho bi t'o't' maya'bu bu ja rám hman Ojá, bi t'o't'i ngue da xängahu, ne di zerca ma mbuihu, di jaju ga tømhu rám fäts'i Ojá, hin dan xombuihu.

⁵ Ojá di jaju dan zämhu bu, ne di zerca ma mbuihu. Ne dí äp rá mate di ja ahu 'da'angu guim bémhbu n'da ngu n'da ahu, nguetho 'darbu guí 'buhmbu ra Cristo Jesús.

⁶ Ne janangue'a da zä n'dat'a guim bémhbu 'bu guí thåndehu Ojá, ngue nu rá Ojá ne rá Ta ma Hmuhu ra Jesucristo.

Gä da sih ra hogamhman u hing yu judío

⁷ Janangue'a n'da ngu n'da ahu gan numanhohu, ne u yu judío ne u hing yu judío, tengu thoho ra Cristo 'da nan zimanhogdahu n'da ngu n'daju. Ne gue'a ná espahu Ojá a.

⁸ Nguetho bí 'yøh ra Cristo ngue din 'yøhø nangue yu judío. Ne bi ja'ts'a mi man Ojá maya'bu ngue

bi sih yám bombøta yu judío ba ḥ ma yanterhá.
Janangue'a bi fadi majuqni bi man Oja.

⁹ Pe ne u hing yu judío ne u yu judío bi jap ra Cristo
'darbø bi 'yøspa Oja u nangue rá mate. Tengu mán
t'o'i 'be'a bi xih rá Ta ra Cristo:

Ga xi u hing yu judío nangue ni mate,
ne ga xifi ḥmmø xøn ho i, bi 'yømb rá Ta a ra Cristo.

¹⁰ Ne man'da bi man ra t'ohni:
Gan johyahá ya gyu ja'i gue hin gyu judío ahø, gan
'yohø u bi huand Oja ngue yu judío.

¹¹ Ne man'da bi mam bø:
Dami 'yøspahø ra Hmu Oja gyu ja'i hø ngue 'dahma
'dan'yo bø gná yøhø gätho ná ngøni ra
ximhäi,

gätho gui numansuhø Oja.

¹² Ne bi 'yøn a ra pøngahyø Isaías:

Dim 'bø a n'da rám bom'bøto ra Isaí gue ne'u hing
yu judío da 'yømbi rá Hmu,

ngue da dø'bø rám fäts'i a, bi 'yøna.

¹³ Nu'a Oja di jajø dí tømhø ran ho bi xijø.
Janangue'a dí äp Oja da hyut'a ni mbøihø nangue
guí 'c'yøihø a. Ne xíngui ts'u nte guim bømhø,
pe thocpa thoho gui tømhø da mbæk ahø rá
Hogandøhi Oja nangue rá ts'edi.

I man ra Pablo hanja bi 'yo't' na ran zofo

¹⁴ Ma zi cu ahø, dí pøcä gue xøn ngu ni
hogambøihø, ne i ja nin 'yomføñihø xøn ho, ne guí
pøhmbø 'da gdín xänba thohohø n'da ngu n'da ahø.

¹⁵ Pe guehma dá hut'anzambøi dá ot'ahø na,
ngue dadí bøn'nahø 'be'a gá pøhmbø. Nguetho
gue'a ran t'ødi bi 'dacä Oja nangue rá mate.

16 Nguetho rá mbεfigä ra Cristo Jesús b¤ 'b¤ hing y¤ judío, dím mangä ran ho ma'da'yo. Nε tengu'b¤ drá mbäjä dadí hocpa rá 'bøts'e Ojä, nu'a nám bøni dadí hoc'a ni mbøih¤ ngue hing y¤ judío ah¤ n'dahma da numanho ah¤ Ojä. Nε mahoqui ah¤ nangue rá Hogandähi Ojä guín 'yoh¤.

17 Janangue'a εmmε i hu ma mbøigä nangue 'bε'a gätho bi 'yørpa hing y¤ judío a ra Jesucristo, bi jaqui bi bømanho rá 'bεfi Ojä dá øt'ä bu i 'bu.

18 Pε hingui sä gam mangä 'bε'a bi 'yøt'a ra Cristo nangue mi'da yá mbefi. Pε hønt'a da zä gam mangä 'bε'a bi 'yørpø dám pecä. Nε bi jap hing y¤ judío da døn'na ra Cristo nangue ram hma dá xifi ne nangue y¤n t'øt'e bi 'yuti.

19 Nguetho bi 'yøt' y¤ hmepya, ne y¤n t'øt'e mixte nangue rá ts'edi rá Hogandähi Ojä. Nε dá j¤'ts'ä ma 'bεfi dá mangä ran ho ma'da'yo nangue ma yanteriora Cristo. Dá dø'mi dá mangä b¤ Jerusalén, ne dá mangä gätho y¤ xequi nán zant'i ra häi gue'b¤ go má søm b¤ Ilírico, gätho dá mangä b¤ ram hma.

20 Nε guehna dá nde ga øt'e, gue dá mba dá mamp'a ram hma guepø him mi färpa rá thuhu ra Cristo. Ngue hin dá nde dá mba b¤ ja y¤ 'bεfi mi'da bi mbøn'na ra Cristo.

21 Pε dá øt'ä tengu bi mam b¤ ja rá t'ohni, ngue i εna:

Nu'¤ 'da gue njäm'b¤ mi sifi pε nuya da b¤h ya.

Nε nu'¤ 'da njäm'b¤ mi øde da zøni da b¤di nangue rá 'yu Ojä.

22 Nε janangue'a him 'bexque bi zä dá mba bu guí 'buhmbu. Nguetho guexta'a mi ja ma 'befi ua bí ja ra xequi ua nán jongua.

23 Pe nuya ya nte mi ja ua ma 'befi ya. Nε xen ngu yu nidi míñ nde xcá mba bu guí 'buhmbu bu Roma.

24 Nε mí ts'utho ya ga mbabu ga zengua ahu nε dam 'buhmbu bu 'da yu pa. Nε nu'bu dá thopu España, da zä dan hyuhmbu ts'u bu ja ra 'yu ní mba bu.

25 Pe 'be ga mba bu Jerusalén, nε ga dä bu a ra mbeti dí mbäx u yu 'yc'yei bí 'bupu.

26 Nguetho bi ben u yu cu bí 'bupu Macedonia nepru Acaya ngue da mbäx'i ts'u yu hyoya 'yc'yei bí 'bupu Jerusalén, ngue ga hax 'bu dá mba bu.

27 Nε gue'a bi zänni da 'yot'u hing yu judío, nguetho in nde di co'ts'a ra mate bi t'ørpe. Nguetho bi gomhbu rán japi Ojaq u hing yu judío u yu judío gue yu mi 'yc'yeihu 'bupu Jerusalén. Janangue'a nde da mbenbi ts'u ra mbeti u.

28 Nε nu'bu ya dá dä a 'be'a bi 'behni, ja ga mba bu Roma ga nu ahu bu, nε ga thocä bu España buya.

29 Nε nu'bu dá søngä bu guí 'buhmbu, dí pacä da 'yenscahu rán japi xen ngu a ra Cristo nangue dí pahmbu rám hma.

30 Ma zi cu ahu 'yørcahu ts'u ra mate emme gui 'yäfu rám fäts'i Ojaq nanguecä, nangue 'dat'a ma Hmuhra Jesucristo nε nangue rá Hogandaqhi Ojaq bi jaju dan hueju.

31 Dami xihmbu Ojaq da yængui nangue u hing yu 'yc'yei bu ra häi Judea, guet'a ra xequi bu Jerusalén. Nε dami 'yäfu rá mate Ojaq nangue u yu cu bí 'bupu Jerusalén, ngue da hyæmanho a ra mbeti ga hax bu ga unni, ngue bi mben'ndu hing yu judío

bu Macedonia nepu Acaya, ngue'u yú cu.

32 Ne nu'bu da nde Ojá dan johyagä 'bu dá mba gä bu, dan säya ts'u bu guí 'buhmbu.

33 Ne nu Ojá nzai i hurpa rá mbui n'da, pe ne ahu da hyut'a ni mbuiñu. Ne hont'a gam bumhbu a ya.

16

Nu ra Pablo i penba ran zengua yú amigo

1 Nuna man juhu ra Febe, mi ts'utho da mba bu guí 'buhmbu ya ne di zengua ahu na. Nuna, rá 'befi im fäxte ram peti bu Cencrea.

2 Ne dami simanhohu na, nangue rá thuhu ma Hmuhu, ngue nuju dyu 'yéc'yéiñu gue'a man sähu ga øthu. Ne dami fäxhu 'be'a gätho ní 'befi da 'yøt'a ra Febe, nguetho guesu bi mbäx u xun ngu mi'da, necä bi mbäxqui.

3 Dami zenguagui ts'u bu ra Priscila, ne ra Aquila rá ndø, ma mimbefihe nangue rá 'befi ra Cristo Jesús.

4 Ne nugä 'bu mi t'éna xtá thogä, ne u mi t'éna xtá tho u 'bu mí yangä 'bu n'dandu. Gue'a ná undä ra jamadi Ojá nangue u. Pe hinga høngdä pe ne u gätho yám peti yu 'yéc'yéi ngue hing yu judío, 'da xna undähe ra jamadi Ojá nangue u.

5 Ne dami zenguagui ts'u u gätho dim peti bu rá nguse ra Aquila. Ne'a ma amigogä ra Epeneto dami zenguagui ts'u bu a. Nu'a ra mbudi 'yéc'yéi bu ja ra häi Acaya a.

6 Ne'a ra María, dami zenguagui ts'u bu. Nu'a émme xun ngu ra 'befi bi 'yøt'e nangue ahu.

7 Ne a ra Andrónico ne ra Junias ma mijudíohe, ne 'darbu dá sähe ran unbi. Nu'u gätho yu 'bäihu ra

Cristo i numanho **u**, nε m'bεt'o bi 'yεc'yεi ra Cristo **u** xinda guecä.

8 Nε a ra Amplias dami zenguagui ts'**u** bu. Dadí huεcä a nangue rá thuhu ra Hmu.

9 Nε dami zenguagui ts'**u** bu ra Urbano, ma mimbefi'be nangue ra Cristo, nε ra Estaquis ngue dadí huεqui.

10 Nε a ra Apeles dami zenguagui ts'**u** bu. Nu'a εmmε bi ts'ā rá t'εc'yεi, nε bi bømanho. Nε **u** 'bupu ja rá ngu ra Aristóbulo dami zenguagui ts'**u** bu.

11 Nε a ra Herodión ma mijudío'be, nε **u** 'bupu ja rá ngu ra Narciso, gue nu yu 'yεc'yεi 'bupu, dami zenguagui ts'**u** bu.

12 Nε a ra Trifena nε ra Trifosa dim pεfi nangue ra Hmu, gätho dami zenguagui ts'**u** bu. Nε a ra Pérsida mahuεqui a, nε a xun ngu ra 'bεfi bi 'yøt'e nangue ra Hmu.

13 Nε dami zenguagui ts'**u** a ra Rufo, an thahni da 'yørpa rá 'bεfi ra Hmu, nε a rá mbe tengu'bu ma mbegä a.

14 Nε a ra Asíncrito, nε ra Flegonte, nε ra Hermas, nε ra Patrobas, nε ra Hermes, nε **u** yun 'yohu bí 'buhmbu **u**, dami zenguagui ts'**u** bu.

15 Nε a ra Filólogo, nε ra Julia, nε ra Nereo nε a rán ju a, nε'a ra Olimpas, nε **u** gätho mi'da yu 'yεc'yεi bí 'bupu.

16 Nε damín zenguahu n'da ngu n'da ahu nangue ran huεcate. Nε gätho yám pεti yu 'yεc'yεi ja ua i pen'nahu ran zengua.

N'da ran zofo rán zεgui bi man ra Pablo

17 Pε dí xi ahu ma zi cu ahu, damim fäsehu nangue **u** to'o in nde di hec'ahu gue di 'uec'ahu

nangue a ra hogamhma gán xänbahh. Pe hin gui 'yerbahh ra güenda u.

¹⁸ Ne nu'u yu 'yu't'ate, hingui ørpa rá 'befi ma Hmuh ra Jesucristo u. Ne i häte thoho nangue emme xen ho 'be'a mma ne i sixmanho ahh. Pe i häarpa yá mbai u 'da hingui pädi dim fäse. Ne gue'u yá 'befi zehe i öt'u.

¹⁹ Pe nu'u mi'da gätho i pädi hin guí festahh rám hman Oja. Janangue'a i hu ma mbuigä. Pe dadí hec'a thohohh ngue'a dín nde ahh gui pähmbh gätho 'be'a xen ho, pe nu'a hingui ho hin dín nde ahh gui pähmbh a.

²⁰ Ne nu Oja ngue'a nzai di hoc ra shi, nu'a di ja ahh 'dahmantho gui 'yethh bu häi ra zjithu nangue u to in nde di hec'ahh. Janangue'a gui comhbh rá mate ma Hmuh ra Jesucristo. Ne hönt'a gam bëmhh a ya.

²¹ Nuna ra Timoteo i pen'nahh ran zengua, ma mimbefi'be na. Nehna ra Licio nehna ra Jasón, nehna ra Sosípater, ma mijudíohe ya, gätho i pen'nahh ran zengua.

²² Nugä dí Terciogä rá 'yosøcuagä ra Pablo, dí o'tä ra søcuq ja ua, dadí zengua ahh nangue ma Hmuh.

²³ Nehna ra Gayo, i pen'nahh ran zengua, nuna di säyagi ua rá ngu drá Pablogä, ne u gätho yu 'yçc'yei di säyabi ua rá ngu. Nehna ra Erasto i ja rá 'befi i häx ra mbeti ua ja ra hnini, nehna man 'yohuhh ra Cuarto, gätho i pen'nahh ran zengua.

²⁴ Dami comhbh rá mate ma Hmuh ra Jesucristo gue gätho ahh.

Hönt'a Oja ga ɛspahh gätho yu pa mazqi

25 Zai ga ɛspahh Ojq, nu'a i ja rá ts'edi di zet'a ni t'ɛc'yεihh 'bh guim bɛmhh ran ho ma'da'yo ngue 'bε'a bi 'yøt' ra Jesucristo, tengu dím mangä. Nguetho nuya i si ahh ram hma ngue maya'bh thoho him mí fadi.

26 Pe nuya i pa mhman ya, ne i sifi gätho yh ja'i hønbh go haph i 'bhi gätho ra ximhäi. Ne nu'a ram hma i hman ya, guet'h yám hman u yá pøngahyq Ojq maya'bh. Ne i hman ya nangue rán t'ɛdi Ojq gue i 'bhi mazai, in ndepe gätho yh ja'i da 'yɛc'yεi ra hogamhma.

27 Emme xhn ho rá 'yu Ojq bi 'dajh, janangue'a ga ɛspahh Ojq gätho yh pa mazai nangue ga ɛspahh ra Jesucristo. Ne hønt'a dí xi ahh ya.

**Ra 'da'yohogui nangue ma Hmuh⁺ ra
Jesucristo
New Testament in Otomi, Eastern Highland
(MX:otm:Otomi, Eastern Highland)**

copyright © 1974 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Eastern Highland

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomí, Sierra [otm], Mexico

Copyright Information

© 1974, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Eastern Highland

© 1974, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

eed5311a-6154-516f-aead-3829b2989366